

T.C
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

**ELİT KADIN TAKIM VE BİREYSEL SPORCULARIN
TOPLUMSAL CİNSİYET İLE SOSYALLEŞME
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hatıra ÜSTÜNDAĞ

**Samsun
Mayıs - 2019**

T.C
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

**ELİT KADIN TAKIM VE BİREYSEL SPORCULARIN
TOPLUMSAL CİNSİYET İLE SOSYALLEŞME
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hatıra ÜSTÜNDAĞ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Menderes KABADAYI

Samsun
Mayıs-2019

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Hatıra ÜSTÜNDAĞ tarafından, Doç. Dr. Menderes KABADAYI danışmanlığında hazırlanan Elit Kadın Takım ve Bireysel Sporcuların Toplumsal Cinsiyet İle Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından 30/05/2019 tarihinde yapılan sınav ile Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Menderes KABADAYI
(Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Üye : Doç. Dr. Özgür BOSTANCI
(Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet MOR
(Sinop Üniversitesi)

ONAY

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

.... / .... / .....

Prof. Dr. Ahmet UZUN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Çalışmanın her aőamasında yardım ve desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Menderes KABADAYI' ya öncelikle teşekkür etmek isterim. Ayrıca çalışmanın her kısmında bana yardımını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Özgür BOSTANCI' ya bana aktardığı her bilgi ve tecrübe için teşekkür ederim. Aynı zamanda, Arő.Gör. Ali Kerim Yılmaz ve değerli arkadaşlarım Esra EMİR ve Gülin KORKMAZ'a sorduğum her soruya sabırla cevap verdikleri ve her aőamada yol gösterdikleri için teşekkür ederim. Çalıőmam boyunca yardımda bulunan dostlarım Tuba KAYA, Sevil AY ve Nermin CEM'e teşekkür ederim. Son olarak tüm eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi her zaman bana destek olan Annem Nezahat ÜSTÜNDAĞ ve babam Ekrem ÜSTÜNDAĞ'a teşekkür ederim

ÖZET

ELİT KADIN TAKIM VE BİREYSEL SPORCULARIN TOPLUMSAL CİNSİYET İLE SOSYALLEŞME DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Amaç: Araştırmanın amacı, elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ile sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Araştırmanın evrenini Türkiye geneli elit kadın takım ve bireysel olarak faaliyet gösteren sporcular, örneklemini ise randomize olarak seçilmiş, çeşitli spor kulüpleri ve spora devam eden takım (n:220) ve bireysel sporculardan(n:186) oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılacak olan Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. İlk ankette yer alan toplumsal cinsiyet kavramları anketinde Bem (1974) tarafından geliştirilen Bem Cinsiyet Rolü Envanteri (Bem Sex- Role Inventory- BSRI), Kavuncu (1987) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Daha sonra ise kullandığımız Sosyalleşme ölçeği ise Öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin belirlenmesinde Şahan (2007) tarafından geliştirilen Sosyalleşme Ölçeği (SÖ) kullanılmıştır.

Bulgular: Takım sporları ile Bireysel sporların, toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Elit kadın takım sporcularının toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile branşlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$). Elit kadın takım sporcularının sosyalleşme düzeyleri ile sporcuların oynadıkları lig düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Takım sporları ile Bireysel sporların, toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$).

Sonuç: Toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeylerine göre sporları ile bireysel sporlar arasında fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Elit kadın sporcular; bireysel ve takım sporcuları; toplumsal cinsiyet; sosyalleşme

Hatıra ÜSTÜNDAĞ, (Yüksek Lisans Tezi)
Samsun, Mayıs-2019

ABSTRACT

EXAMINING THE LEVELS OF GENDER AND SOCIALIZATION OF ELITE FEMALE TEAMS AND INDIVIDUAL ATHLETES

Purpose: The aim of the study is to examine the level of gender and socialization of the elite female team and individual athletes.

Materials and Methods: The universe of the research is the elite female team of Turkey and the athletes who operate individually and the example is a randomized selection of sports clubs and the continuing team (n:220) and individual athletes (n:186) The personal information form to be used in the study was created by the researcher the gender concept contained in the first questionnaire were adapted to Turkish by (Ben Sex-Role Inventory BSRI) Kavuncu (1987) then the socialization scale which we use is (SÖ) which was developed by Şahan (2007) to determine the socialization levels of student.

Results: A significant difference was found between gender and socialization levels of team sports and individual sports ($p < 0.05$). There was a statistically significant difference between gender and socialization levels of elite female team athletes and branches ($p < 0.05$). There was no statistically significant difference between the socialization levels of the elite female team athletes and the league levels played by the athletes ($p > 0.05$). There was a statistically significant difference between gender and socialization levels of team sports and individual sports ($p < 0.05$).

Conclusion: There was a difference between sports and individual sports according to gender and socialization levels.

Key Words: Elite women athletes; individual athletes and team gender; socialization

Hatıra ÜSTÜNDAĞ, (Master Thesis)
Samsun- May-2019

SİMGELER VE KISALTMALAR

BSRI	Bem Cinsiyet Rolü Envanterinin
CRKY	Cinsiyet Rollerini ve Cinsiyet ile İlgili Kalıplar
FİFA	Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
IOC	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
s.	Sayfa
S.	Sayı
UOK	Milli Olimpiyat Komitesi
UF	Uluslararası Federasyon
SPSS	Statistical packag for the social sciences
TCAÖ	Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
1.GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1.Kadınların Spor Faaliyetlerine Girişinin Tarihsel Süreçleri.....	3
2.1.1.Antik Tarih Sürecinde Spor ve Kadın	4
2.1.2.Orta Çağda Başlayan ve Ondokuzuncu Yüzyılda Spordaki Kadının Yeri.....	5
2.1.3.Kadın ve Olimpizm Felsefesi.....	6
2.1.4.Cumhuriyet Dönemi Süreç Analizinde Kadınların Spora Katılımı.....	7
2.2.Elit Kadın Ve Sosyalleşme.....	8
2.2.1.Kadınların Uzman ve Yönetici Pozisyonunda Spora Katılımı.....	9
2.3.Cinsiyet Kavramı ve Sosyal Toplumda Cinsiyet	10
2.3.1.Cinsiyet Kavramı	12
2.3.2.Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet.....	12
2.3.3.Spor ve Cinsiyet	13
2.3.4.Başarı ve Cinsiyet	14
2.4.Cinsiyet Kuramları.....	14
2.4.1.Sporda Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları.....	15
3.MATERYAL VE METOT	19
4.BULGULAR.....	22
5.TARTIŞMA	33
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	37
KAYNAKLAR	39
EKLER.....	43
ÖZGEÇMİŞ.....	47

1.GİRİŞ

Sosyalleşme terimi ve elit kadın hiyerarşisi birçok bilim insanı tarafından tanımlanmıştır (Kenyon ve Person, 1974; Erkal, 2006; Kaplan ve Çetinkaya, 2014). Bu terminolojik adlandırmalardan yola çıkarak sosyalleşme kavramı toplum ve insan faktörünü bireysel zorunlulukları yaşam durumlarının ve çevre adaptasyonlarını barındıran gerekli olan beceri, algı, yetenekleri ve eğilimlerinin bütünsel işlevleri olarak tanımlanabilir. Bu sosyolojik terim insanoğlunun doğumuyla başlayan ve yaşamın sonuna kadar devam eden bir süreçtir (Tezcan, 1996). İnsanlarla bir bütün olarak tanımlanan sosyalleşme özellikle çocukluk yıllarında eğitim, aile ve çevre faktörleriyle kombine bir durumda gelişirse küçük bireylerin yaşadıkları ve çevre şartları ile sosyal bir birey haline ulaşmasını destekleyen bir faktördür. Bu faktörlerden bir veya birkaç tanesinin bile az gelişmesi insanın kişilik geliştirmesine engel teşkil edebilir. (Elmacıoğlu, 2002).

Sosyal gelişimini tamamlayamayan bireyler asosyal bir birey psikolojisine bürüneceğinden kişilikle birlikte kişi anti-sosyal bir yapıya da bürünebilir. Elit kadın terimi ise tam olarak spor faaliyetlerin de açıklığa kavuşmasa da sosyolojik terim olarak açıklandığında yönetenler ve yönetilenler arasındaki bölünme, Antik Yunan'dan başlamak üzere siyaset biliminin temel yapı taşlarından birisi olmuştur. Bu kesin ayrımın kuram içindeki fonksiyonel önemine rağmen, uzunca bir dönem doğrudan bu durum üzerine odaklanan bir analiz biçimi gelişmemiştir. Sorun daha çok “egemenlik”, “yönetim” ve “iktidar” üzerine kurulu teorilerin türevlerinden birisi olarak tahlileştirilmiştir. Yönetenler ile yönetilenler arasındaki bölünmeyi temel referans noktası olarak ele alan ilk teorik çaba, 19. yüzyılın son dönemlerinde ortaya çıkan “Elit Teorisi” olmuştur (Yazıcı, 2014). Elit kadın sınıfsal durumda diğer yönetilen sınıf kadınlara göre daha rahat ve spor faaliyetlerinde aktif bir rol almaktadır (Bottomore, 1997).

Spor, şu anki tanımlamalarından yola çıkılırsa büyük bir çoğunluğun direkt veya dolaylı olarak içinde yer aldığı fiziksel aktiviteler veya faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bilim insanları sporun başlangıcını kronolojik tarihe bakılacak olursa insanoğlunun yaşamaya veya doğum eyleminin başlamasıyla beraber ortaya çıktığını savunmaktadır (Yazıcı, 2014). Spor, yaşamın bir parçası vazgeçilmez bir fiziksel faaliyetidir yani gerçek ve sosyal hayatın doğallığı ile ilişkilidir (Ünsal ve Ramazanoğlu, 2013). Elit kadın ve

sosyalleşme ilişkisinin temelinde her yaştan ve gruptan insanın spora nasıl yönlendirildiği ve buradan edinilen deneyimler onun yaşamında nasıl bir etki yarattığı ve sosyal toplumda bu durumlarla nasıl baş edebileceğini ve başarının kazanılmasıyla ilişkilidir (İkizler, 2000).

Spor faaliyetleri bireylere birlikte hareket durumu sergileyebilme özelliğini aşılır, rekabetçi yapı, hırslı çalışma disiplini, cesaret veya mücadele gereksinimlerini kazandırır. Kaybetme ve kazanmayı öğrenen birey aynı zamanda paylaşmayı, yardımlaşmayı ve başkalarının fikirlerine, düşüncelerine ve fizyolojik duruşuna saygı duymayı öğrenirler. Bunun sonucunda bireyde sosyal sorumluluk psikolojisi gelişerek topluma uyumlu olma ve sosyalleşme durumu sağlanmış olur (Şahan, 2007).

Toplumsal cinsiyet bir bireyin kültür sorunudur, erkek ve kadınların erkek ve dişi olarak toplumsal birey sınıflandırılmasına işaret eder. İnsanların erkek ya da kadın olduğu, çoğunlukla biyolojik göstergelere göre anlaşılabilir ancak erkek veya dişi olduğu aynı şekilde anlaşılmaz, ölçütler kültürlerdir, zamana ve yere göre değişiklik gösterir (Bhasin, 2003).

Elit kadın ve sosyalleşme süreci sağlanmış bireylerde de mutluluk duygusunun uyumlu şekilde artacağı düşünülmektedir. Bu araştırma bilgileri ışığında çalışmamızın amacı, elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi olarak planlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1.Kadınların Spor Faaliyetlerine Girişinin Tarihsel Süreçleri

Spor faaliyetlerinde kadın faktörü uzun bir tarihsel geçmişe dayanmaktadır. Bu tarihsel süreç aynı zamanda fraksiyonlanmanın ve ayrımcılığın ortaya çıkması sürecidir. Çünkü kadın sporcular tarafından kazanılan büyük başarılar önem arz etmekte ve oldukça fazladır. Kadınlar ve kız çocuklarının toplumsal düzende cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve her durumda desteklenmeleri önemli gelişmeler sağlamıştır (Özbey ve Güzel 2011). Coakley'e (2004 aktaran; Özbey ve Güzel, 2011) göre, Birleşik Devletler' de sporda kız çocuklarının ve kadınların katılımını artıran faktörler ve başlangıcı etkileyen unsurlar 1970'lerin ilk yıllarına dayanan 5 faktör etken olmuştur. Bunlar;

- 1.Yeni imkânlar
- 2.Küresel Kadın hakları hareketi,
3. Hükümetin eşit haklar yasası,
4. Kadınların medyada yer almalarındaki artış
5. Sağlık ve Zindelik Hareketi,

Kadınların ve kız çocuklarının spordaki cinsiyet ayrımcılığına meydan okumaları ve spora teşvikinin cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi, kadınlar ve kız çocuklarının yer aldıkları alanların artması için bir araç olarak görülmektedir. Özellikle, sporda önderlik yapan kadınlar, diğerleri üzerinde bilhassa geleneksel erkek egemenliğinin var olduğu alanlarda önderler ve karar vericiler olarak kendi yetenekleri için model oluşturabilirler. Kadınların spora alakası, sosyal hayata ve toplumsal gelişime belirgin bir katkı yapabilmektedir (Özbey ve Güzel 2011).

Kadınların ev içi rollerini göz önünde tutarak, kadınsı özelliklerle isimlendirilme yapılarak kadınlar sporda ataerkil egemenliği gölgesinde bırakılmıştır. Tarih boyunca bütün toplumlarda kadınlar ve erkekler, temelde anatomik fonksiyonları olan ancak kültürel olarak rol farklılıklarıyla yaşamışlardır. Bu farklılık hiyerarşik bir düzendedir. Bu hiyerarşide kadınlar genellikle eksik olarak görülmüş, ataerkil yapıda belirlenen toplumsal yapı içerisinde ele alınmıştır (Yaprak, 2009).

Sporu erkeğin atletik yapısı ile bütünleştirerek erkeğe özgü bir etkinlik olarak görme, erkeği toplumda egemen olarak kabul eden ataerkil anlayışın bir sonucudur (Koca ve Bulgu, 2005). Walby için ataerkillik erkeklerin kadınları egemenlik ve psikolojik baskı altına aldığı, sömürdüğü bir toplumsal yapı düzenidir (Giddens, 2012). Kadınların

patolojik bir fizyolojinin kurbanı olarak ağır sportif faaliyetlere dayanamayacak kadar narin varlıklar olduğu kadın bedenindeki gerçeklerden yola çıkarak ileri sürülmüş ve bu alanlar kadınlara kapalı tutulmuştur.

Kadının sporda ikinciliğinin nedeni olarak onun fizyolojik ve anatomik fonksiyonları bahane olarak güdülenmiştir ve bu nedenle kadının ancak rekreatif amaçlı spor yapmasının uygunluğu dile getirilmiştir (Koca ve Bulgu, 2005). Öyle ki FIFA eski başkanı Sepp Blatter'in kadın futbolunun ilgi çekmesi için kısa tayt giymesi önerisi tartışma yaratmıştı. Kadının dişiliğine vurgulanarak, topluma o şekilde yansıtılması kadının yalnızca seksi görünmesiyle sporda ilgi odağı olabileceği hafızalara kazınmış oldu. Sporcuların daha kendine güvenli, özgüveni yüksek ve sosyal olarak uyumlu oldukları hakkında birçok kanıt vardır (Güçlü ve Yentür, 2008).

Spora yönelim kadınlar üzerinde aktif olma, zinde ve güçlü görünüme katkıda bulunduğu yapılan araştırmalar neticesinde görmekteyiz. Batı dünyasında 19. yüzyılda “Ben de varım” diyen kadın, mücadelesinin meyvelerini 20. yüzyılda toplamaya başlamış; bu sürecin doğal bir uzantısı olarak spora da katılmıştır. Batı dünyasında artık kadınlar da erkekler kadar spor yapabilmekte ve yaklaşık 30 yıldan beri spora yönelim sürekli artmaktadır (Amman, 2004; aktaran Atalay Noordegraaf ve Çoknaz 2014).

2.1.1. Antik Tarih Sürecinde Spor ve Kadın

Antik geleneksel toplumlarda spor faaliyetleri öncelikle savaşçı kabiliyetlerinin yeteneklerinin geliştirilmesi ve muhafazası amacıyla yapılırdı. Tarihte bilinen ilk uygarlıklardan biri olan Mısır'da dini, bedeni ve zihni dinlendiren ve askeri amaç için belirli faaliyetler kapsamında akrobatik hareketler ve jimnastik, halat çekme, sopalı ve toplu oyunlar, bıçak atma, güreş, yüzme, dans ve şans oyunları gibi oyun ve yarışmaların yapıldığı bilinmektedir. MÖ 2600'lere ait Mısır duvar resimlerinde akrobatik jimnastik hareketleri yapan ve top oynayan kadın figürleri eski dünyada kadın-spor ilişkisine dair düşüncelere işaret etmektedir. Bununla birlikte, bu oyunlar ve kadınların bunlara katılımlarının niteliği hakkında yeterli bilgi yoktur (Bandy, 2000 aktaran; Memiş ve Yıldırım 2011).

Antik Yunan'da Klasik Dönem (MÖ 500-323) öncesinde kadınlardan çocuk doğurmaları, evdeki yaşamlarını sürdürebilmek için gerekli olan işleri ve ev hayatı yaşamaları gerektiğini toplumun beklentisi olarak belirlenirdi (Spears, 1984 aktaran; Memiş ve Yıldırım 2011). Antik Yunan'da kadınların fiziksel faaliyetlere katılımı

kadınlar için uygun görülmüş olan sosyal roller bakımından toplumlar arasında farklılık göstermekteydi (Aybek ve Yıldırım, 2016).

Sparta'lı kadınların ise diğer Yunan kentlerindeki kadınların aksine fiziksel olarak eğitilir ve antrene edilirdi (Bandy, 2000 aktaran; Memiş ve Yıldırım 2011). Kadınların aldıkları bu eğitimin nedeni ise Sparta uğruna savaşıacak ve can verecek güçlü bir nesil dünyaya getirebilmek için yoğun fiziksel antrenmanlara yönelmesi gerekirdi. Bunun içinde kadınlara ait spor alanlarında yüksek yoğunluk gerektiren performans sporları ile uğraşıyorlardı (Aybek ve Yıldırım, 2016).Beden eğitimi ağırlıklı Klasik Çağ Atina okul sisteminde de kızların sportif eğitime katılması ise söz konusu değildi (Bohus, 1986 aktaran; Memiş ve Yıldırım 2011). Demeter rahibesi dışında kadınlar Antik Yunan'da Olimpiyat Oyunlarına seyirci olarak bile katılamazlar (Lyberg, 2000), yarışmaları gizlice seyreden bir kadın yakalandığında Typaeum dağından atılarak ölümlü cezalandırılırdı (Mechikof ve Estes, 1993 aktaran; Memiş ve Yıldırım 2011).

2.1.2.Orta Çağda Başlayan ve 19. Yüzyılda Spordaki Kadının Yeri

Orta Çağ'ın başlarında Avrupa'da Hıristiyanlığın yayılmasından sonra yerleşen insanın bedenine eziyet etmesi düşüncesi ile beden eğitimi geri planda kalmıştır (Memiş ve Yıldırım 2011). Erken Ortaçağ toplumsal düzeninin sonucu olarak kızlar sarada kafes sisteminde pasif bir yaşam için yetiştiriliyor, okullarda sportif faaliyetlere olan yatkınlıkları dizginleniyor, sağlık, mutluluk ve zindelik ahlakı bozan kıstaslar olarak görülüyordu (Aybek ve Yıldırım, 2016).

Hiyerarşinin üst kısmındaki sınıf kızları, dini eğitim, dans, şarkı söyleme ve toplumda nasıl davranış sergilemesi gerektiği ile alakalı dersleri alıyorlardı. Bunun yanında el becerileri ve belirli eğitimler alarak hiyerarşik düzenin üst sınıf erkekleriyle hayatlarına devam etme amacı güdüüyordu (Butts, 1955 aktaran; Memiş ve Yıldırım 2011). Hümanizmin doğuşuyla birlikte birçok spor faaliyetleri soylular tarafından benimsendi. Kadınlar artık okçuluğa, küreğe, satranca, avlanmaya, buz patenine, at sürmeye ve diğer spor faaliyetlerine katılırdı. 17. ve 18. Yüzyıllarda Avrupa'da sporun kurumsallaşması için bir takım uygulamalar yapılmaya başlanmıştır. Ancak çoğu sportif aktivite ortamları tatiller, kutlamalar veya festivallerdi. Fransa ve Almanya'da kadınlar balona binmeyi tercih ediyorlardı (Bandy, 2000 aktaran; Memiş ve Yıldırım 2011). Alman jimnastiğinin babası olan Friedrich Ludwig Jahn, jimnastiğin savaş için gerekli olan bir eğitim olduğuna inanmaktaydı ve savaşın ataerkillikle bağdaştırılmasından

dolayı kadınları bu spor aktivitesinden uzak tutmak kanısındaydılar. Ancak 1830’larda Almanya’da kadınlar için jimnastik gelişmeye başlamıştır. İp atlama aşırı güç gerektiren fiziksel faaliyetler sayılmadığı için kızlara özgü bir egzersiz olarak kanıksanmıştı (Pfister, 2000 aktaran; Memiş ve Yıldırım 2011).

2.1.3.Kadın ve Olimpizm Felsefesi

Kadınların Olimpik Hareket ve olimpiyat oyunlarına yönelme durumlarının tarihsel sürecine bakacak olursak, bu zamanda kadınların, genç kızların ve kız çocuklarının yaşadıkları olumsuzlukları anlamak mümkün olmaktadır. Örneğin; sadece Yunan vatandaşlarına açık olan olimpiyatlara, Roma İmparatorluğu’nun sınırları içindeki her vatandaşın katılabilmesi sağlanmıştır. Yunanistan’da Olimpiyat Oyunları sadece Yunanlılar için yapılmıştır. Yabancılar ve esirler oyunlara girememiş, kadınlara oyunları izleme izni bile yok sayılmıştır. Yetkililere görünmeden kaçarak, seyirci olarak sahaya giren kadınlar, dağın yüksek bir yamacından atılarak öldürülmüşlerdir. Oyunlar sırasında tek kadın olarak Demeter Rahibesi bulundurulmuştur (Şentürk ve Özdilek 2007; aktaran Özbey ve Güzel 2011).

Böylesine bir düşünce durumu ile süregelen Olimpiyat oyunlarının kadınların ilerlediği yol küçümsenmeyecek kadar önemlidir. Bununla birlikte kadınlar, fiziksel faaliyetlere ve Olimpiyat oyunlarına hızlı bir yönelim artışı olmuştur. Olimpik Hareket içerisinde kadınların yönetim kademelerinde çalışmaları düşüktür. Olimpik programın faaliyete girmesi ve yayılması, IOC ve Uluslararası Federasyonların sorumluluğundadır. Bu kurumlarda çalışan bayan sayılarına bakıldığında, sadece IOC’ de değil aynı zamanda Milli Olimpiyat Komitelerinde (UOK) ve Uluslararası Federasyonlarda (UF) karar vericilerin her zaman veya tamamı sadece erkeklerden oluştuğu görülmektedir. (Özbey ve Güzel 2011).

Kadınların sporda kabul edilmemesi, eski Yunanda olimpiyatlara kadınların alınmamasıyla başlamış, modern oyunların tekrar doğmasıyla, Baron De Coubertin tarafından da sürdürülmüştür (Kuter, 2009). Kadınların narin, zarif olduğunu ve içgüdüleriyle hareket ettiklerini varsayarak spor müsabakalarında yarışmalarının da bir anlam ifade etmediği kanısındaydı (Memiş ve Yıldırım 2011). Dünya sporunun ilerlemesinde ve yaygınlaşmasında önemli bir yeri olan Coubertin yaptığı ateşli konuşmalarla, 1901’de “kadınların rolü, erkeklerin galibiyetini takdir etmektir”, 1902’de “kadın sporları, doğanın kurallarına aykırıdır”, 1912’de “Olimpiyat oyunları erkeklere

ayrılmalı ve kadın sporcuların görünüşlerinin korkutucu olduğu düşüncesi vurgulanmalıdır” buyurmuşlardır (Kuter, 2009).

Coubertin’in sporda kadınlara yer verilmemesi düşüncesinin altında, yetişmiş olduğu aristokrat ailenin ve milliyetçi duygularının istinaden, İngiltere’deki incelemeleri sırasında benimsemiş olduğu “Kassal Hıristiyanlık” (Muscular Christianity) fikrinin de etkisi büyüktür. 1800’lü yıllarda İngiltere’de benimsenen bu düşünceye göre insanda doğuştan gelen ve Tanrısal olan büyük bir güç ve kuvvet vardı. İyi bir Hıristiyan erkeği güçlü ve sağlıklı zinde olmalıydı. Fiziksel olarak güçlü olan bir kişi aynı zamanda iyi bir Hıristiyan olmaya çalışıyor demektir ve bu durumda spor faaliyetlerinin amacı kuvvetli bir Hıristiyan olma çabasıydı (Memiş ve Yıldırım 2011). 1924 yılında kadınlar erkeklerden 20 yıl sonra yarışmaya başladıkları durumda Coubertin, Uluslararası Olimpiyat komitesinde kadınların oyun faaliyetlerinden uzaklaştırılmasını istemiştir. 1925’de kadınların tasnif dışı yarışmalarını önerirken, 1934’de kadın sporcuların yarışmalarda yer verilmesinin erkek sporcular için iyi bir durum olmadığı konusunda uyarılarda bulunmuştur. 1935’de ise tekrar ısrarla kadınların halk karşılaşmalarına katılmasına karşı olduğunu, onların toplum içerisinde spor yapmaması gerektiğini vurgulayarak, olimpiyat oyunlarında kadınların asıl rolünün erkeklerin başarılarının mükâfatlandırılmasında görev almak olduğunu vurgulamıştır (Kuter, 2009). Türkiye ilk defa 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları’nda 2 kadın sporcu ile katılmıştır (Özbeç ve Güzel 2011). Bu durumda kadın normu ev içi rollerinin etkisi, erkeğinin isteklerini yapan bir model olarak görülmesi, kadını erkeğin arkasında bırakmıştır.

2.1.4.Cumhuriyet Dönemi Süreç Analizinde Kadınların Spora Katılımı

Cumhuriyet’in ilk yıllarından sonra, sağlıklı fiziksel durumların güçlü, kuvvetli kuşaklar yaratacağı öngörüsünün etkisiyle kadınları spor faaliyetlerine yönlendiren politikasında bir takım kategoriler ön plana çıkar. Erken Cumhuriyet döneminin hedefleri spora yönlendirilen annelerin ilk önce iyi bir eş ve iyi anne olmaktan geçiyordu. Kadınların spora yöneliminin amacı gelecek kuşağı dünyaya getirecek ve yetiştirecek kadınların sağlıklı, güçlü kadınlar olmasından geçiyordu. 1930’lu yılların ilk dönemlerinden itibaren kadın sporcuların fiziksel faaliyetlerinin görselliği ön planda olan resimleri, kitle iletişim araçlarında fazlaca yer almaya başlamıştır. Güzellik kraliçelerinin fiziksel durumları spor faaliyetleriyle şekillendirilmiş ve spor ile sağlıklı görünüm elde etmenin önemine dikkat çekilmiştir. 1936 yılındaki olimpiyat oyunlarına iki kadın

sporunun katılımı, Türk kadınının çağdaş yönünün batıya aksedilmesi anlamına gelmekteydi (Kavasoğlu ve Yıldırım, 2016).

2.2.Elit Kadın ve Sosyalleşme

Yönetenler ve yönetilenler arasındaki bölünme, Antik Yunan'dan başlamak üzere siyaset biliminin temel yapı taşlarından birisi olmuştur. Bu kesin ayrımın kuram içindeki fonksiyonel önemine rağmen, uzunca bir dönem doğrudan bu durum üzerine odaklanan bir analiz biçimi gelişmemiştir. Sorun daha çok “egemenlik”, “yönetim” ve “iktidar” üzerine kurulu teorilerin türevlerinden birisi olarak tahlilleştirilmiştir. Yönetenler ile yönetilenler arasındaki bölünmeyi temel referans noktası olarak ele alan ilk teorik çaba, 19. yüzyılın son dönemlerinde ortaya çıkan “Elit Teorisi” olmuştur.

Vilfredo Pareto, Gaetano Mosca ve Robert Michels'in neredeyse aynı dönemlerde ve neredeyse aynı terimlerle geliştirdikleri toplumsal-siyasal analiz yöntemi olan Elit Teorisi, 20. yüzyılın ortalarından bu yana büyük bir ilerleme kazanmıştır. Dinamik doğası gereği her yeni analiz biriminde yeniden üretilme imkânına sahip olan Elit Teorisi, günümüze kadar farklı kuramsal sezgilere, kaynaklarla melezlenerek kendisini zenginleştirmeyi başarmıştır. Yüz yılı aşkın bir dönemde yaşanan bu çoğullaşmaya rağmen Pareto, Mosca ve Michels'in ortaya koyduğu analiz yöntemi ve kavramlar Elit Teorisi'nin temel fonksiyonları olarak varlığını ve önemlerini korumaktadır. Toplumsal düzen ve elit kadın normu bu durumlarda vazgeçilmez bir neden sarmalına sonuç oluyor. Açıklamaya yönelik ortaya çıkan teorilerin, bağrında ortaya çıktıkları toplumsal yapı ve elit kadın tarihte belirli dönemlerde yönetenlerin yanında olmuştur. Buradan hareketle “Elit Teorisinin ortaya çıkışını da belli bir tarihsel bağlam içinde değerlendirmek gerekir. Elit Teorisine ilişkin en yaygın görüş, teorinin, Marksizmin “sınıf çatışması” kuramına karşılık olarak geliştiği, toplumsal yapıdaki eşitsizliklerin temelinde ataerkil yapının yöneten sınıfındaki elit kadın sınıfına herhangi bir fiili zorunluluk kullanamamaktadır. Elit kadın sınıfsal durumda diğer yönetilen sınıf kadınlarına göre daha rahat ve spor faaliyetlerinde aktif bir rol almaktadır (Bottomore, 1997).

Sosyalleşme birçok bilim insanı tarafından tanımlanmaya hayiz görülmüş bir konudur (Kenyon ve Person, 1974; Erkal, 2006; Kaplan ve Çetinkaya, 2014). Sosyalleşme kavramı bireyin toplumsal bir varlık statüsü sebebiyle hayatını idame ettirebilmek için diğer insanlarla işbirliği yapmak durumunda olması ya da topluma uyum sağlamak için gerekli yeteneklerini, beceri, değer, algı ve eğilimlerinin bütün olarak

gelişimi ve yerine getirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu kavram insanoğlunun dünyaya göz açmasıyla başlayan ve yaşamın sonuna kadar devam eden bir süreçtir (Tezcan, 1996). İnsanlarla bir bütün olan sosyalleşme özellikle çocukluk dönemlerinde eğitim, aile ve çevre unsurları kombine bir şekilde gelişirse çocuk o dönemlerde yaşadıkları kadarıyla sosyal bir birey haline gelebilir. Bu durumlardan bir veya birkaç tanesinin az gelişmesi insanın narin veya zayıf bir kişilik geliştirmesine neden olmaktadır (Elmacıoğlu, 2002).

Zayıf veya narin kişilikle birlikte kişi anti-sosyal bir yapıya da bürünebilir. Mutluluk kavramı tıpkı sosyalleşme gibi insanın yaşam standartları, belirli bir ana hedefi olan durumlardan aldığı sonuç ve sosyalleşmeden farklı olarak genetik faktörlere bağlı olarak değişebilen duygu durumu ve iç muhasebesi olarak tanımlanmıştır (Lyubomirsky, 2014). Spor, günümüzde toplumlarının ve toplum içinde yaşayan bireylerin direkt veya dolaylı olarak içinde bulunduğu fiziksel faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bilim insanları sporun başlangıcını tarihsel bir basamak olarak insanoğlunun dünyaya gelişi ile ortaya çıktığını savunmaktadır (Yazıcı, 2014).

Spor, yaşamın bir parçası olarak sosyal ve gerçek hayatın doğallığı ile bir bütündür (Ünsal ve Ramazanoğlu, 2013). Spor ve sosyalleşme durumunun yapısında her yaşta ve gruptan insanın spora nasıl teşvik ettirildiği ve buradan edinilen tecrübelerin onun yaşamını nasıl bir etki altına alacağı soruları yatmaktadır (İkizler, 2000). Spor faaliyetleri bireylere beraber hareket etmeyi ve birlikteliği benimsetir. Rekabetçi yapı, çalışma disiplini, cesaret ve mücadele durumlarını kazandırır. Başarmayı ve kaybetmeyi öğrenen birey aynı zamanda paylaşmayı, yardımlaşmayı ve başka bireylerin düşüncelerine saygı duymayı öğretir. Bunun sonucunda bireyde sosyalleşme gelişerek topluma adapte olma ve sosyalleşme süreci sağlanmış olur (Şahan, 2007). Sosyalleşme faktörü sağlanmış bireyler mutluluk ve motivasyon durumları uyumlu bir hal alır.

2.2.1.Kadınların Uzman ve Yönetici Pozisyonunda Spora Katılımı

Disiplin ve profesyonellik arayan bir meslek olarak sporun kadınlar arasında yaygınlaşmaya başlaması, uzmanlık ve yönetim kademelerinde şuan az da olsa kadınlara yer verilmesi bu gelişmelerle anlamlandırılabilir. Kadınların ev ve çalışma hayatını uygunluk sağlayabilmesi yardımcı kurumsal düzenlemelerin sınırlılığı, aile içinde ataerkil iş bölümü ve baskı toleransları kadından beklenen görevler, kocanın yaklaşımı ve bunun yanında erkeklere tanınan yandaş ayrıcalık, işin yarattığı baskı, kadınların kendilerini geliştirme fırsatlarından (hizmet içi eğitimler, seminerler gibi) daha az etkin

bir şekilde yararlanabilmeleri, kamu kuruluşlarındaki yükselmelerde liyakat'tan ziyade siyasi birliktelik ve adam kayırmacılığın bir ölçüt olarak kullanılması ve erkeklere öncelik tanınması onaylayan erkek taraflı bakış açısı, yönetim kademelerinde görev yapan bireylerde kadın sayısının azlığının nedenlerinden bazılarıdır (Atabek, 1994; Kabasakal, 1998; Growe ve Montgomery, 2000; Kuzgun ve Sevim, 2004; Akçamete, 2004; Özkaplan ve Serdaroğlu, 2004). Koca (2011)'e göre Spor faaliyetlerinde yönetim hiyerarşisinde kadınları temsil oranındaki eşitsizliklerin nedenleri özellikle 2000'li yılların başlarında önemli araştırma konularının başında gelmektedir. Örneğin, Shaw ve Hoeber (2003)'in yaptığı araştırmada yüksek mertebede spor yöneticisi kadınların sayısının azlığının nedenleri araştırılmıştır. Araştırmada kurumsal belgeler, kurum politikası, mektuplar, toplantı zamanları, broşürler ve kurumun önceki kayıtları ve 35 kurum üyesi (ücretli çalışanlar ve gönüllüler) ile görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın neticesinde kadınların yumuşak yüzlü görünmelerinin, "iş adamı" sözcüğünün iş hayatına yerleşmiş olmasının ve çocuk doğurmak ve çocuk bakımı gibi durumların kadınların kariyerlerinde ilerlemesinde engel olabildiği durumu ortaya çıkmıştır. Belirli branşlarda kadınların sayısı daha hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Bazı spor faaliyetleri misal futbol gibi oldukça erkeksi bir alanda bu artış çok hızlı olmamıştır. Fakat daha önce kadınların yönelmediği bu alan kadınların fiziksel başarısı ile açılmıştır. Kadın futbol da 2000'lerden sonra yaygınlaşmaya ve yönelmeye başlamıştır. Antrenör ve hakem pozisyonunda da kadınların sayısı artmaya başlamış ve bununla birlikte futbolda ilerleme sağlamışlardır.

2.3.Cinsiyet Kavramı ve Sosyal Toplumda Cinsiyet

Geçmiş ve şu anki günümüze kadar insanlar, toplum içinde bir birey olarak yaşayıp toplum ve kültürün bir parçası olurken kültürü de üretmişlerdir. Bu kültür ürünü üretim sonucundan birisi de kadınlık ve erkekliktir. Bir dönemler anaerkil yapılar varken daha sonra ise erkil toplum yapıları ortaya çıkmıştır. Kadın veya erkek her ikisi de insandır. İnsani değerlerinin ve kimliklerinin üzerine kültürler aracılığıyla cinsiyetlerini atıflandıran etken ve edilgen bir kısım tamlamalar eklenmiştir. Küçük yaşta çocukluk yıllarından başlayarak içinde büyüdüğümüz kültürler, cinsel kimlik bireyler üzerinde de etkili olmaktadır. Bu nedenle toplumların kendine has davranış, tutum ve yaşantıları oluşmaktadır (Dökmen, 1991).

Cinsiyet farklı disiplinler tarafından ele alınan ve çok yönlü incelenen bir değişken ve durumdur. Psikolojinin yanında, sosyoloji, antropoloji gibi sosyal bilimlerin ve biyoloji gibi vücut ve fonksiyon anatomisi vb. fen bilimlerinin de inceleme alanı olmuştur. Çünkü toplum da başarı sirkülasyonu çok kıt sonuçlar doğurabiliyor pek çok kişiyi içine alan bir başka sınıflama yoktur. Toplumsal durum ve düzenlemelerin herhangi bir noktasında cinsiyetin etkisi ya da bunun dışında ataerkil düşünceler etkili olabiliyor(Dökmen, 2004). Toplumun iki ana faktörü olan kadın ve erkek biyolojik verileri vücutsal formları insani özellikleri bakımından farklıdır, buna cinsiyet denilmektedir. Cinsiyet (Sex); Eşey kromozomları ve cinsiyet organları genital bölge farklılıkları üremeye ilgili doğuştan var olan fizyolojik fonksiyonlara karşılık gelen daha dar kapsamlı bir terimdir (Melli, 2000).

Deaux'e (1985) göre Cinsiyet terimi, kadın veya erkek olmanın biyolojik durumunu ifade etmektedir ve biyolojik bir yapıya karşılık yanıt oluşturmaktadır. Cinsiyet, bireyin biyolojik durumuna dayalı olarak belirlenen demografik bir kategoridir. Yine, Arches ve Lloyd'a (2002) göre Cinsiyet biyolojik karakteristiklerle ve faktörlere denir. Erkek ve kadın normu tüm toplumlar tarafından kalıtsal ve biyolojik yapı farklarıyla tanımlanır. Cinsiyet kavramı; iç ve dış genital organların kadın ve erkekteki değişimiyle de ifade edilmektedir. Cinsiyetle ilgili çalışmalar 1970'den sonra bu alandaki çalışmalar artış göstermiş, yeni çalışmalar ve kavramların yaratılmasına neden olmuştur. Bu nedenle de alanda genel kullanım açısından bir kavram kargaşası yaşanmaktadır (Melli, 2000).

Toplumsal cinsiyet bir bireyin kültür sorunudur, erkek ve kadınların erkek ve dişi olarak toplumsal birey sınıflandırılmasına işaret eder. İnsanların erkek ya da kadın olduğu, çoğunlukla biyolojik göstergelere göre anlaşılabilir ancak erkek veya dişi olduğu aynı şekilde anlaşılmaz, ölçütler kültürlerdir, zamana ve yere göre değişiklik gösterir (Bhasin, 2003). İngilizce'de cinsiyetin anlamı toplumsal cinsiyet için gender terimleri kullanılmaktadır. Böyle bir fraksiyona ihtiyaç olduğu için, Türkçe'de başka terimlerden söz edilmekle birlikte, bunun yanında cinsiyet ve toplumsal cinsiyet terimleri ile bu iki kavram karşılanmaya çalışılmaktadır. Batı literatüründe cinsiyet ve toplumsal cinsiyet (gender) terimleri birbirinin yerine ve çoğu zaman farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Literatürde bir anlam karmaşasından bahsedilmekte ve bu iki terim kullanımında farklı

tercihler hala olmakla birlikte, cinsiyet rollerinin daha çok araştırıldığı şu anki durumda iki terimin ayrımı daha çok yapılmaya başlanmıştır (Dökmen, 2004).

2.3.1.Cinsiyet Kavramı

Kessler ve McKenna (1978)'e göre Cinsiyet “erkeklik ile kadınlığın Sosyal, psikolojik ve kültürel yönleri” olarak ifade edilmektedir. Başka bir İsimlendirme ile kültürel ve sosyal yaşamda erkek veya kadınların toplumsallaşması sırasındaki özellikleridir. Bu tanım başlangıç için çok dar ve kapsamsız kalmaktadır. Biyolojik ve kalıtsal olarak erkek ve kadın arasında önemli farklılıklar olduğuna inananlar bile doğal (psikolojik, biyolojik ve genetik) ve sosyal olarak kesin bir ayrım olmadığına inancındadırlar. kavram olarak cinsiyet tanımı ile ilgili ikinci bir problem ise cinsiyeti, kişiye özel bireysel karakteristik bir özellik olarak kabul etme eğiliminde bulunma durumudur. Bu bağlamda cinsiyet, insanların atandıkları belirli bir cinsiyet kategorisine göre sahip oldukları birisimler veya yaratılıştan gelen sosyal davranışlardan oluşan bir küme olarak görülmektedir (Wharton, 2004).

2.3.2.Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet

Rol kelimesi tiyatrodan ödünç alınmış sosyolojik bir kelimedir. Rol, sosyal bir durum içinde bireyin bulunduğu durumdan, bu durumla ilgili sorumlulukları, ayrıcalıkları ile diğer pozisyonlardaki insanlara bu kuralları gösterir (Spence, 1985). Cinsiyet rolü ayrımlanması çocukların kız ya da erkek olarak kültüre has değerleri, güdülere ve davranışları edinmeleridir. Cinsiyet rolü doğumdan itibaren bebeğe yüklenir. Büyüdüklerinde de erkeklerden bağımsız, kendine güvenli, sosyal ve cinsel ilişkilerde rekabetçi olmaları, kızlardan ise daha edilgen, duyarlı olmaları beklenir.

Dünyadaki toplumlarda erkekler daha güçlü beklentiler yansıtan kalıp yargılarla (örn. Güçlü, kendine güvenli, korkusuz, bağımsız, gerçekçi) kadınlar ise daha narin benlikleri yansıtan kalıp yargılarla (örn: bağımlı, pasif, kararsız, duygusal) adlandırılmaktadırlar (Deaux, 1984).

Kadına ve erkeğe karşı oluşturulan olumlu veya olumsuz yargılar ve belli tutumlar her iki cinsiyetin hangi konularla ilgileneceklerini, politikaya ilgilerini, çalışma hayatlarını, performanslarını, performanslarının tanımlanmasını, eğitimlerini, sosyal durumlarını, karşı cinsiyete tutumlarını ve karşı cinsle yakın hallerini (romantik ve evlilik) etkilemektedir (Sakallı, 2003).Dünyada, özellikle batı ülkelerinde, 1960'dan

itibaren, giderek artan kadın erkek eşitliği duyumu ve rollerin paylaşımına karşılık beklenen cinsiyetlere karşı kalıp davranışları pek değişmemiştir (Alyanak, 2003).

Cinsiyetle ilgili yapılan kısa araştırmalar kadınla erkek ikilisinin veya kız çocuğuyla erkek çocuğu arasındaki ayrımların bazı durumlar ve yerler için geçerli olduğunu göstermektedir. İnsan performansı, ilgi alanlarını ve davranışlarını kavramsallaştırmak, bireylerin tecrübelerini anlamsız hale getirir, var olan düzenlemeleri zorlaştırır ve dikkatleri daha anlamlı psikolojik araştırma sonuçlarından beklenen durumlardan uzaklaştırır. Kültürlerimiz kendi çocuklarımız ve yetişkinlerimiz deneyimlerini düzenliyse, o zaman cinsiyet ayrımlı beklentiler, sonuçlar ve olanaklar birleştirilmelidir. Asıl olan farklılıklar ve benzerlikler değildir. Her iki cinsiyet durumunda insan türünün bir üyesidir. Aynı biyolojik veya anatomik yaratılışa sahiptirler ve bu yaratılış onların her şeyi en iyi şekilde öğrenmelerini sağlarken, onlara benzer durumları sağlamış ve benzer koşullar altında benzer davranışları sergilemelerine neden olmuştur. Toplumsal cinsiyet rolü; toplumun cinsiyetlere yüklediği görevler veya aktiviteler olarak ele alınmıştır. Cinsiyet farklılığı bize, erkek ve kadın arasındaki anatomik farklılıkları ifade ederken, toplumsal cinsiyet farklılığı ise kadın ve erkeğe yüklediğimiz biyolojik ve fizyolojik davranışları aktarmaktadır (Matlin, 1996).

2.3.3.Spor ve Cinsiyet

Psikoloji erkek ve kadın durumu sürekli kişilik özellikleri bakımından yanlış anlamlandırılabilir. Kadınsı ve erkeksi özellikler doğal gerçekleşen terimler olmadığından, bu kavramlar tarihsel durumlarından, kültürden ve bunun gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Ayrıca kadınsı ve erkeksi farklılıklar iki kutup olarak düşünürsek, bu envanterler cinsiyet ayrımlarının yanlış bir modelini yaratmış olmaktadır (Melli, 2000).Cinsiyet ve cinsiyetçilik rolleriyle ilgili Türkçe ölçekler yok denecek kadar az sayıdadır. Araştırmacılar yurtdışında oluşturulmuş bazı ölçeklerden yararlanarak veya çalışma alanları örnekleriyle uygun anketler hazırlayarak çalışmalarını sürdürmektedirler. Kondiyoti (1982)'de, Rosenkrantz, Vogel, Bee, Broverman ve Broverman tarafından geliştirilen Cinsiyet Rollerile ve cinsiyet ile İlgili Kalıp yargılar (CRKY) ölçeğinden yararlanarak bir ölçek oluşturup, kadınların öz tanımlamaları araştırmasında kullanmıştır. Ölçek cinsiyet rolleriyle ilgili kalıp yargılarla ilgili sıfatları (duygusallık, sadakat, titizlik, atılganlık vb.) içermektedir. Bunların ardı sıra ailede iş

bölümü, dayanışma ve güç ilişkileri, cinsiyete dayalı işbölümü ayrımıyla oluşan aile ve iş ölçeği, Acar (1989) tarafından geliştirilmiştir (Sakallı, 2003).

Bu ölçeklerin dışında farklı bilim adamlarının yaptığı ve çalışmasında kullandığı bir den fazla ölçek yöntemi kullanmışlardır. Bem'in hem kuramına hem de yöntem ölçeğine pek çok eleştiri ve ön değerlendirmede bulunulmuştur. Deaux (1985), bu eleştirilerin Bem'in başka bazı kuramcılar gibi, benzer çok geniş bir durum içinde değişebilen davranışları tek bir değişkenle (androjenlik) açıklamasına ve basit bir sınıflandırma yöntemi (dörtlü sınıflanan cinsiyet rolleri) sistemi getirmesine yönelik olduğunu ve diğer benzer kuramlar gibi iç kişisel faktörlere bağlı odaklanarak yapısal ve durumsal etkilere çok az dikkat ettiğini söylemektedir (Dökmen, 2004).

2.3.4. Başarı ve Cinsiyet

Farklı yıllarda yapılan (1970-1980) çalışmalarda başarı durumunu cinsiyetin belirgin bir durumu olmadığını, ama sosyal belirleyici olarak farklı bireyler ve algılamaların dinamik interaksiyonuna bağlılığı görüşü savunulmaktadır (Durkin, 1987). Toplumsal cinsiyet ve rollerinde başarı davranışına önem veren ilk araştırmacı Horner'dır (1972). Horner, başarı korkusu etkenini kadınların spordaki korku ve heyecanını açıklamak için ifade etmiştir. Bu bireysel ayrılıklarda Horner, başarının geleneksel kadınsı roller ile çakışan rekabetçi-başarı karakteri gerektirmesi sebebiyle olumsuz sonuçlanır. Kadınlarda başarılı olabilmek için, bir gruba aitlik, erkekler de ise, görevi veya yetkiyi en iyi şekilde yapma, başarmanın motivasyonu ile gerçekleşmektedir. İki cinsiyetin bir yarışmada yarışsa, kadınlar, erkeklere göre daha zayıf kalırlar ama grup olarak odaklandığında (grubun parçası olarak başarı) kadınlar en az erkekler kadar, veya kadınlar daha iyi olacaktır (Reis ve Jelsma, 1980).

2.4.Cinsiyet Kuramları

Cinsiyetin toplumsal kazanımı ve cinsiyetler arası ayırım açıklanmasına ilişkin çeşitli hipotez ve kuramlar (psikanalitik kuram, sosyal öğrenme kuramı, Bilişsel gelişim kuramı ve toplumsal cinsiyet şema kuramı) vardır. Bu kuram ve hipotezler, durum ve davranışların farklı olarak ele alırlar.

Psikanalitik kuram; Toplumsal cinsiyetin ilerlemesi ve gelişmesine sebep olan bu ilk kuram, Freud' un düşünce ve görüşlerine bağlıdır. Freud'un libido kelimesine

dayanır. Libido toplumsal cinsiyeti biyolojik olarak (biyolojik temelli cinsel enerji)ele alan bir etkendir (Dökmen, 2004).

Sosyal öğrenme kuramı; Bandura, kişilerin davranışlarının izlenmesi, ceza pekiştirme kuramları ve taklit yoluyla cinsiyet farklılıklarının şekillendirdiğini söylemiştir. Bandura ve Mischel'e göre, çocuklarda cinsiyetlerine uygun davranış ve durumlar sergilemelerinde uygulanan ceza ve ödülün cinsiyet norm davranışlarını öğrenmektedirler (Bandura, 1977).

Bilişsel gelişim kuramı; Kohlberg'e göre çocuklar zihinsel ve bilişsel olarak büyüüp ve olgunlaştıklarında cinsiyet kavramına göre (erkek ya da kadın) kendini algılar ve uygun davranış sergilerler. Bu yöntem Piaget' in bilişsel gelişim kuramı temel olarak alır. Bandura'nın (Sosyal öğrenme kuramı) aksine, çocuğun cinsiyetsi davranış sergilemesi ödüllendirme ile değil, kendisini kimliklemesi olarak kabul edilir (Dökmen, 2004).

Toplumsal cinsiyet şeması kuramı; Sandra Lipsitz Bem' in çocuklarda cinsiyetle ilgili durum, düşünce ve davranışlarını açıklayan yöntemdir. Bu yöntem Bandura (sosyal öğrenme) ve Kohlberg'in (bilişsel gelişim kuramı) temel görüşlerinin ortak ürünüdür. Özellikle cinsiyetleri ayırmamada çocuğun tüm bilgiyi, yaşadığı kültüre göre cinsiyet tanımlarına uygun adlandırma ve organize etmeye hazır oluşundan kaynaklandığını vurgular (Bem, 1981; Dökmen, 2004)

2.4.1.Sporla Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları

Dünyada cinsiyet normları faaliyetleri üzerine yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. McCutcheon ve Mitchell (1984) araştırmalarında kadın koşucuların kadınsı olmaktan çok androjen ve erkeksi eğilimde olduğunu rapor etmişlerdir. Ayrıca Gill (1992) araştırma bulgularına benzer şekilde, kadın sporcuların oldukça düşük yüzdelerle % 13 – 22 kadınsı özellikler gösterdiklerini, yani kadın sporcuların kadınsı cinsiyet norm özellikleri göstermediklerini, kadın sporcuların androjen yönelime erkeksi yönelimden daha çok yanıt verdikleri sonucunu çıkarmışlardır. Wrisper, Draper ve Everett (1988) bayan ve erkek takım sporcuları üzerindeki araştırmalar, sporcuların erkeksi ve androjen özellik gösterdiklerini, bunun yanı sıra bireysel sporlarda erkek ve kadınların özelliklerinin farklı olduğunu bulmuşlardır. Birçok kadın sporcu, kadınsı özellik ve durum sergilerken, erkek sporcuların cinsiyet rolü bakımından eşit dağılım gösterdiğini üzerine değinmişlerdir. Harris ve Jennings (1977) araştırmalarında uzun

mesafe koşucularının %17,6 oranında kadınsı özellik ve durum gösterdiğini bulmuşlardır. Le Unes ve Nation (1989), cinsiyet literatür terimine göre, erkeksilikten daha fazla kadınsılık durumu gösteren kadınların daha fazla cinsiyet rol çatışması gösterdiklerini ve bu kadınların androjen ve erkeksi olanlardan daha az rahat olduğunu belirtmektedir. Kadın sporcuların kişilikleri ve karakter eğilimleri üzerine yapılan çalışmalar kadınları yücelten bulgular içermektedir. Örneğin; Peterson ve arkadaşlarının (1967) araştırmalarına göre değişik sportlardaki kadın sporcuların spor yapmayan kadınlara binayen daha ciddi olduklarını ve kendilerini, düşüncelerini ifade etmede daha az rahat olduklarını söylemektedir.

Duda'nın (1983) Amerikalı yerli kabilelerinden Anglo ve Navajo'nun kız ile erkek çocukları arasında yarışmacılık üzerine yapmış olduğu araştırmada, kültürel farklılıkları ve yaşam standartlarını inceleyerek erkek Anglo çocukların daha çok kazanma/kaybetme yönelimli olduklarını ve sporsal faaliyete daha çok önem verdikleri durumu ortaya çıkmıştır. Klodecka-Rozalska (1993) 115 kişilik kadın ve erkek atletlerden oluşan araştırmasında, kadın ve erkek atletler arasında uygunluk dinamikleri açısından bazı farklılıklar bulundu. Araştırmanın sonucunda bayan atletlerin fiziksel faaliyet ve gerginlik anında erkeklere oranla daha yüksek çaba sarf ettikleri durumu ortaya çıkmıştır araştırmalar sonucunda. Krawczynski ve Tlokinski (1997) 30 erkek ve 30 bayan öğrenciden oluşan toplam 60 kişilik çalışmasında "The Body Esteem Scale"ni yöntemi kullanarak kadınlarla erkekler arasında vücutta ki belli başlı elementleri kullanma yönünden büyük farklılıklar vardır. Örneğin (fiziksel koordinasyon, göğüs, kollar, bacaklar, fiziksel duruş, cinsel organlar vs.) Bu çalışmanın sonuçlarında toplumsal cinsiyet sınıflandırma etkisiyle erkeklerin bu fonksiyonu kadınlardan daha iyi kullandığı kanısına varılmıştır. Konstantinidou, Harahousou ve Mantis (2000), yaptıkları ulusal Yunan kadın kış sporları takımlarından oluşan 250 kişilik elit bayan sporcunun bulunduğu (146'sı maskülen sporlarla, 104'ü feminen sporlarla uğraşıyor) araştırmasında bayan sporcuların erkeksi (maskülen) ya da kadınsı (feminen)sporlara yönelmesinde sosyal toplum çevresiyle olan durum ilişkisini araştırmışlar ki bu sosyal çevrenin kriterleri baba, anne, koç ve arkadaşlardan oluşmaktadır. Bu çalışmanın sonucunda, feminen sporlara yönelen bayan sporcuların annelerinin etkileri altında durum sergiledikleri, maskülen sporlara yönelen bayan sporcuların ise baba, arkadaşlar ve koçlarının etkisi altında durum sergiledikleri saptanmıştır. White (1991) genç ve yetişkinlerde cinsiyet ile yaşın spor

katılımına etkisi üzerine çalışma yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda, gençlerin diğer gruba göre daha düzenli olduğunu göstermiştir. Cinsiyet ayrımının kontrol edilebilirlik ve nedensellik odağı durumundan kaynaklı olduğu görülmüştür. White erkeklerin başarı sonuçlarının arkasında bayanlara binayen daha çok çevresel nedenler olduğunu belirtmiştir ve gençlerin pozitif sonuçlarını yetişkinlere karşı daha çok düzenli nedenlere bağlamıştır. Myers ve Lips (1978) BSRI'yi erkek ve kadın tenis oyuncularıyla yaptıkları iki farklı çalışmada; birincisinde bayan tenis oyuncularının androjen, erkeklerin ise erkeksi özellik durumu sergilediklerini bulmuşlardır. İkinci çalışmalarında ise belirli bir turnuvaya katılan yarışmacılarla, yarışmacı olmayanlara BSRI uygulayıp bunun sonucunda yarışmacı bayanların androjen ve erkeksi özellik durumu gösterdiğini, yarışmacı olmayan bayanların daha düşük yüzdeler dilimde erkeksi özellik göstermelerine karşın daha fazla kadınsı ve belirsiz özellik ve karakter eğilimi gösterdiğini bulmuşlardır.

Türkiye'de ise bu konular hakkında yapılan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır ancak yeterli bir düzeyde değildir. Tezcan (1974) Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1972 – 1973 yılı 200 lisans öğrencisine anket uygulayarak Türklerle ilgili stereotipler ve Türk değerleri üzerine yapmış olduğu araştırmada, kadınlarla ilgili farklı tutumlar kısmında öğrencilere verilen “kadınların zamanımızda pek fazla erkek gibi hareket ediyorlar” düşüncesine öğrencilerin %50 sinin katıldığı gözlenmiştir. Sakallı (2003) Erkeklerle ve kadınlara ilişkin tutumlar ve çelişkili yargılar cinsiyet kuramı, bu makalede erkekler ve kadınlara ilişkin tutumlardaki değişimlere bağlı olarak geliştirilen modern durum cinsiyetçiliği, yeni cinsiyetçilik ve çelişik duygulu cinsiyetçilik konuları ele alınmış yıllarda yurt içinde ve dışında bu konularda yapılmış çalışmalar derlenerek yurt içinde cinsiyetçilik durumu üzerine çalışan araştırmacılara bazı önerilerin sunulması amaçlanmıştır. Başaran (1974), kapalı uçlu sorulardan oluşan bir anket kullanarak 150 birey üzerinde yaptığı çalışmada sosyo-kültürel koşul durumuna bağlı olarak çocukların cinsiyet normu özdeşleşmeleri ve psiko-sosyal gelişimleri arasındaki durumu incelemiş ve sonuç olarak toplumun cinsiyet normu ayrımına daha fazla önem verdiğini saptamıştır. Koca, Aşçı ve Kirazcı (2003) Bireysel ve takım sporlarıyla uğraşan erkek ve kadın sporcular ile sporcu olmayanların cinsiyet norm eğilimi üzerine toplam 472 kişilik anket durumları spora katılımın toplumsal cinsiyet normu üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Bunun yanı sıra bireysel sporlarla uğraşan sporcuların erkeksilik puanları diğer iki gruptan daha yüksek bulunurken, takım spor faaliyetleriyle uğraşan sporcuların sosyal kabul edilebilirlik puanları bireysel sporlarla uğraşan sporcular ve sporcu olmayanlardan daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca bu durum sonuçlar cinsiyetin toplumsal cinsiyet normu üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Koca, Aşçı ve Kirazcı (2005) Toplumumuzda sporcu ile sporcu olmayan bireylerin toplumsal cinsiyet norm oryantasyonu ile ilgili çalışması (Gender role orientation of athletes and non-athletes in patriarchal society), toplamda 463'ü sporcu 378'i sporcu olmayan erkek ve kadınlar üzerinde Bem Cinsiyet rolleri Envanteri uygulayarak yapmıştır. Bu çalışmada sporcu olanların olmayanlara karşı maskülen ve feminen özellikleri daha aktif olduğu ortaya konulmuştur. Aynı zamanda erkeklerin maskülen karakter ve özellikleri kadınlardan, kadınların feminen özellikleri erkeklerden daha olumlu ve yüksek çıkmıştır. Dökmen (1997) Erkeklerin ve kadınların baba ve anneleriyle algıladıkları durum benzerliğinin, annelerinin babalarının ve kendilerinin farklı özelliklerinden ne kadar yararlanabileceğini belirlemek için yapmış olduğu çalışmanın durum sonuçları, erkeklerin ve kadınların kendilerini babalarına ve ya annelerine daha benzer olarak durumda görmediklerini belirtmektedir. Kavuncu (1987) Bem Cinsiyet Rolü Envanterinin toplumumuzda uyarlama araştırmasında kadınsı durum ve özellik gösteren bayanların %24,16, erkeksi %24,16 androjen özellik gösterenlerin %28,33, belirsiz özellikte ise %23,33 oranında olduğunu belirtmektedir. Bu bulguların sonuçlarına bakıldığında, kızların büyük ölçüde erkeksi faaliyet özelliklerine sahip çıkması ve her iki cinsiyetinde belirsiz cinsiyet norm puanlarının yüksek olması Türk toplumundaki cinsiyet normu çatışmasını vurgulamaktadır.

3.MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, mevcut durumu tespit etmeyi amaçladığı için tarama modeli türlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli ile tasarlanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan şey, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli ise, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2002).

3.2.Katılımcı Grupları

Araştırmanın evrenini Türkiye geneli elit kadın takım ve bireysel olarak faaliyet gösteren sporcular, örneklemini ise randomize olarak seçilmiş, çeşitli spor kulüpleri ve spora devam eden bireysel ve takım elit kadın sporculardan oluşmaktadır. Yapılan Power analiz sonucunda 350 kişi bulunmuş çalışmanın güvenilirliği ve geçerliliğini sağlamak için araştırmada hedeflenen katılımcı sayısı 420 olarak belirlenmiş, hatalı ve eksik anketlerin çalışma dışında tutulmasıyla 406 kadın sporcu katılmıştır. Araştırmada ihtiyaç duyulan veriler ilişkisel tarama modeline uygun olarak toplumsal cinsiyet kavramları ve sosyalleşme ölçeği olarak 2 tip veri toplama aracından oluşmaktadır. Araştırmada kullanılacak olan Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. İlk ankette yer alan toplumsal cinsiyet kavramları anketinde Bem (1974) tarafından geliştirilen Bem Cinsiyet Rolü Envanteri (Bem Sex- Role Inventory- BSRI), Kavuncu (1987) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Daha sonra ise kullandığımız Sosyalleşme ölçeği ise Öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin belirlenmesinde Şahan (2007) tarafından geliştirilen Sosyalleşme Ölçeği (SÖ) kullanılmış ve iç tutarlılık kat sayısı (Cronbach Alpha) 0,77 olarak belirlenen sosyalleşme ölçeği sosyalleşme düzeylerinin belirlenmesinde kullanılmıştır.

3.3.Kullanılan Anketler

3.3.1. Cinsiyet Rolü Envanteri

Toplumsal cinsiyet kavramları anketi Kavuncu (1987) tarafından Türkçeye uyarlanan ve Bem (1974) tarafından Bem Sex- Role Inventory- BSRI (Bem Cinsiyet Rolü Envanteri) geliştirilmiştir. Ölçeğin ikinci kez geçerlik ve güvenirlik çalışması Dökmen (1991) yapmıştır. BSRI ölçeği literatürde farklı birçok çalışmada kullanılmıştır (İnelmen 1996; Eslen 1999; Melli, 2000; Curun 2001; Dökmen, 2003). BSRI, kendine güvenen, fedakâr, karamsar, hırslı gibi sıfatlardan oluşmaktadır. Katılımcının erkeksi- kadınsı veya ortak (androjen) özellikleri ölçmektedir. BSRI katılımcının kendini veya karşılarındaki kişiyi (erkeksi, kadınsı, androjen) tanımlama şekline odaklanmaktadır (Sakallı- Uğurlu, 2003). BSRI'ye göre, katılımcının cinsiyet rolü erkeksi, kadınsı, androjen veya belirsiz özelliklere göre sınıflandırılır. BSRI 60 maddeden oluşur. Bu maddeler erkeksi (20), kadınsı (20) ve her iki cinsiyete ait 10 olumlu 10 olumsuz (sosyal beğeni) soru kişilik özelliklerini yansıtmaktadır. Çalışmamızda toplumsal cinsiyet ölçeği için uygulanan güvenirlik testinin $\alpha=0,905>0.83$ yüksek güvenirliğe sahiptir.

3.3.2. Sosyalleşme Ölçeği

Şahan (2007) tarafından geliştirilen “Spor ve Sosyalleşme Ölçeği” 35 ifadeden oluşan 5’li likert tipi bir yapıya sahiptir. Ölçeğin alt boyutları bulunmamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısının yüksek çıkması sebebiyle toplam puan üzerinden hesaplanmıştır. Ayrıca literatürde yapılan araştırmalarda “Spor ve Sosyalleşme Ölçeği” ifadelerin tek tek yorumlanması biçiminde de kullanılmaktadır. Mevcut araştırma için ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı .87 olarak tespit edilmiştir. Çalışmamızda sosyalleşme ölçeği için uygulanan güvenirlik testinin sonucu $\alpha=0,810>0.8$ olduğu için anketin yüksek güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

3.4.İstatistiksel Değerlendirme

Çalışmaya katılan sporcuların bazı demografik özellikleri (yaş, medeni hal), ilgi alanları, hayattan memnuniyet ve ilişki düzeyleri, aylık gelir durumları, eğitim düzeyleri, yaşadıkları yer, lig düzeyleri, toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri belirlemeye yönelik kullanılan ölçeklerin maddelerine ilişkin aritmetik ortalamaları, frekans dağılımı ve madde analizi yapılmıştır. Çalışmada kullanılan verilerin normal dağılım gösterdiği

anlaşıldığında bağımsız iki grubun veya bağımsız ikiden çok grubun karşılaştırıldığı durumlarda parametrik testlerden İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi (IndependentSample t-testi) kullanılmıştır. Bağımsız ikiden çok grubun karşılaştırılmasında gruplar arasında farklılığın olduğu durumlarda söz konusu farklılığın hangi gruba ait olduğunun belirlenmesinde gruplar, homojen dağılım gösteriyorsa Tukey analizinden, homojen dağılım göstermiyorsa Tamhane's T2 analizinden yararlanılmıştır. Verilerin normal dağılımlı olmadığı ve varyansların homojen olmadığı için Nonparametrik istatistiksel yöntemler kullanıldı. İkili grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi, üç ve daha fazla grupların karşılaştırılmasında Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Çalışmada kullanılan istatistiksel analizler %95 güven aralığında 0,05 ve 0,01 hata düzeylerinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22.0 paket program kullanılmıştır.

4.BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların tanımlayıcı bilgileri

		Frekans	Oran (%)
Oynadığınız Lig Düzeyi	Bölgesel lig	44	20,0
	Üçüncü lig	31	14,1
	İkinci lig	34	15,5
	Birinci lig	71	32,3
	Süper lig	40	18,2
	Toplam	220	100,0
Bireysel Sporcu	Türkiye şamp.	76	40,9
	Avrupa şamp.	45	24,2
	Dünya şamp.	21	11,3
	Diğer	44	23,6
	Toplam	186	100,0
Kaç Yıldır Lisanslı Sporcusunuz	1-4	93	22,9
	5-9	154	37,9
	10-14	106	26,1
	15 ve üstü	53	13,1
	Toplam	406	100,0
Yaş (yıl)	18-20	182	44,8
	21-25	156	38,4
	26-30	54	13,3
	31 ve üstü	14	3,4
	Toplam	406	100,0
Medeni durumunuz	Bekâr	383	94,3
	Evli	23	5,7
	Toplam	406	100,0
Eğitim Durumunuz	İlkokul	19	4,7
	Orta Öğretim	33	8,1
	Üniversite	340	83,7
	Lisansüstü	14	3,4
	Toplam	406	100,0
En Uzun Yaşadığınız Yer	İl Merkezi	290	71,4
	İlçe Merkezi	88	21,7
	Kasaba	10	2,5
	Köy	18	4,4
	Toplam	406	100,0
Milli Sporcu musunuz	Evet	176	43,3
	Hayır	230	56,7
	Toplam	406	100,0
Aylık Gelir Durumunuz	0-999	107	26,4
	1000-2500	175	43,1
	2501-5000	70	17,2
	5001-7500	28	6,9
	7501-10000	8	2,0
	10001 ve üzeri	18	4,4
	Toplam	406	100,0
İlgi Alanlarınız Nelerdir	Sinema	102	12,4
	Kitap-Dergi	94	11,5
	Sosyal Medya	125	15,2
	Spor	324	39,0
	Müzik	149	18,2
	Diğer	25	3,7
	Toplam	819	100,0

Katılımcıların demografik özelliklerinin araştırılması amacıyla frekans tabloları oluşturulmuş ve izleyen tablolarda ilgili frekans tabloları gösterilmiştir. Katılımcıların oynadıkları lig düzeyleri; bölgesel lig 44 (%20,0), Üçüncü lig 31 (%14,1), İkinci lig 34 (%15,5), Birinci lig 71(%32,3) ve Süper ligde 40 (%18,2) kişi oynamaktadır. Katılımcılar arasında bireysel sporcular; Türkiye 76 (%40,9), Avrupa 45 (%24,2), Dünya şampiyonu 21 (%11,3) ve diğer diyenler, 44 (%23,6) kişidir.

Kaç yıldır lisanslı sporcusunuz sorusuna; 1-4 yıl 93 (%22,9), 5-9 yıl 154 (%37,9), 10-14 yıl 106 (%26,1), 15 ve üstü ise 53 (%13,1) kişi olarak lisanslı sporcu olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların yaş gruplarının frekans dağılımı incelendiğinde, katılımcıların %44,8'i 18-20 yaş aralığında, %38,4'ü 21-25 yaş aralığında, %13,3'ü 26-30 yaş aralığında ve %3,4'ü 31 yaş ve üzeri yaş grupları aralığındadır. 18-20 yaş grubunda katılımcı sayısı 182, 21-25 yaş grubunda katılımcı sayısı 156, 26-30 yaş grubunda katılımcı sayısı 54, 31 yaş ve üzeri yaşta ki katılımcı sayısı ise 14'dür. Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde; Bekâr 383 (%94,3) ve Evli 23 (%5,7) kişi olarak görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, katılımcıların %4,7'si İlkokul, %8,1'i Orta öğretim, %83,7'si Üniversite ve %3,4'ü Lisansüstünde eğitim görmektedir. Eğitim durumu İlkokul olan katılımcı sayısı 19, Orta öğrenim gören katılımcı sayısı 33, Üniversite okuyan katılımcı sayısı 340 ve Lisansüstü eğitimi gören katılımcı sayısı ise 14'dür. Katılımcıların yaşadığı yerleşim merkezine göre dağılımları incelendiğinde, 290 (%71,4)'ünün il merkezinde yaşadığı, 88 (%21,7)'sinin İlçe merkezinde yaşadığı, 10 (%2,5)'inin kasabada yaşadığı ve 18 (%4,4)'ünün köyde yaşadığı görülmüştür. Milli sporcu olan katılımcılar 176 (%43,3) kişi iken milli sporcu olmayanlar 230 (%56,7) kişidir (Tablo 1). Katılımcıların %26,4'ünün aylık gelir düzeyi 0-999 TL %43,1'inin aylık gelir düzeyi 1000-2500 TL, %17,2'sinin aylık gelir düzeyi 2501-5000 TL %6,9'unun aile gelir düzeyi 5001-7500TL, %2,0'mın aile gelir düzeyi ise 7501-10000 TL %4,4'ünün ise 10001 TL ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların ilgi alanları incelendiğinde; en fazla spor alanında 324 (%39,0) en az ise diğer seçeneği 25(%3,7) kişi gözlemlenmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Elit kadın takım sporcularının toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeylerinin branş durumuna göre karşılaştırılması

	Branşınız	n	SıraOrtalaması	Ki kare	df	p
Sosyalleşme Düzeyleri	Basketbol	55	94,98	10,458	3	0,015
	Futbol	55	115,35			
	Hentbol	55	130,81			
	Ragbi	55	100,86			
	Toplam	220				
Toplumsal Cinsiyet	Basketbol ^b	55	101,24	20,536	3	0,001
	Futbol ^a	55	142,91			
	Hentbol ^b	55	106,29			
	Ragbi ^b	55	91,56			
	Toplam	220				

Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı nonparametrik testlerden K Independent Sample test uygulandı. Elit kadın takım sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile dallar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek için Post Hoc testlerinden Tukey ve Tamhane's T2 testi uygulandı. Hangi grupların diğerlerinden farklı olduğunun araştırılması için ilk olarak Tukey karşılaştırma testi yapılmış ve toplumsal cinsiyete göre; futbol ile diğer branşlar arasında farklılık gözlemlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Elit kadın takım sporcularının sosyalleşme düzeylerinin branş gruplarına göre çoklu karşılaştırılması (tamhane's t2 testi)

Branşınız	Branşınız	Ortalamalar Arası Fark	p
Basketbol	Futbol	-1,20000	0,999
	Hentbol	-6,03636*	0,005
	Ragbi	,65455	1,000
Futbol	Basketbol	1,20000	0,999
	Hentbol	-4,83636	0,514
	Ragbi	1,85455	0,994
Hentbol	Basketbol	6,03636*	0,005
	Futbol	4,83636	0,514
	Ragbi	6,69091*	0,026
Ragbi	Basketbol	-,65455	1,000
	Futbol	-1,85455	0,994
	Hentbol	-6,69091*	0,026

Hangi grupların diğerlerinden farklı olduğunun araştırılması için bir diğer test olan Tamhane T2 testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir. Test sonucunda sosyalleşme düzeylerine göre ise Hentbol ile Basketbol($p=0,005$) ve yine Hentbol ile Ragbi($p=0,026$) arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Tablo 4. Elit kadın takım sporcularının sosyalleşme düzeylerinin katılımcıların lig düzeylerine göre karşılaştırılması

	Oynadıkları lig düzeyi	n	SıraOrtalaması	Ki Kare	Df	p
Sosyalleşme Düzeyleri	Bölgesel lig	44	98,74	6,336	4	0,175
	Üçüncü lig	31	94,15			
	İkinci lig	34	124,54			
	Birinci lig	71	112,35			
	Süper lig	40	120,89			
	Toplam	220				

Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı nonparametrik testlerden K Independent Sample test uygulandı. Elit kadın takım sporcuların sosyalleşme düzeyleriyle sporcuların oynadıkları lig düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 5. Elit kadın takım sporcularının toplumsal cinsiyet ile katılımcıların oynadıkları lig düzeylerine göre karşılaştırılması

Kaynak	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	9438,16	4	2359,53	2,481	0,045
Hata	204464,68	215	950,99		
Genel	213902,84	219			

Tablo 6’de araştırmaya katılan sporcuların oynadıkları lig düzeylerine göre Toplumsal cinsiyet farklılığını ortaya koymak için yapılan ANOVA analizi sonucu görülmektedir. Bu sonuca göre, sporcuların oynadıkları lig düzeylerine göre Toplumsal cinsiyetin grup puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır ($p<0,05$). Bu farkların hangi lig düzeylerinin arasında daha fazla olduğunu görmek için Tukey testi uygulandı. Hangi grupların ortalamalarının birbirlerinden anlamlı şekilde farklı olduğunun tespiti için uygulanan Tukey testi sonucuna göre, bölgesel lig ile ikinci lig arasında fark olduğu görülmüştür (Tablo 5).

Tablo 6. Elit kadın takım ve bireysel sporcularının toplumsal cinsiyet ile sosyalleşme düzeylerinin karşılaştırılması

	Takım Sporları		Bireysel Sporlar		T	p
	n	$\bar{x} \pm S$	n	$\bar{x} \pm S$		
Toplumsal Cinsiyet	220	310,5±31,3	186	329,0±42,5	-4,93	0,001
Sosyalleşme düzeyleri	220	129,7±13,9	186	136,6±13,3	-5,08	0,001

Veriler normal dağılım gösterdiğinden dolayı bağımsız örneklemelerin ortalamalarının karşılaştırılması için Parametrik testlerden “Independent Sample T” testi

uygulanmış ve Tablo 6'daki sonuçlar elde edilmiştir. Sonuçlara göre Takım Sporları ile Bireysel Sporların, toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$). Yani toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeylerine göre takım sporları ile bireysel sporlar arasında fark vardır (Tablo 6).

Tablo 7. Elit kadın takım ve bireysel sporcularının toplumsal cinsiyet ile antrenman yaşına göre karşılaştırılması

	Ant. Yaşı	n	SıraOrtalaması	Ki Kare	df	p
Toplumsal Cinsiyet	1-4 ^{ab}	93	207,21	12,071	3	0,007
	5-9 ^a	154	224,11			
	10-14 ^{ab}	106	189,62			
	15 ve üstü ^b	53	164,87			
	Toplam	406				
Sosyalleşme Düzeyleri	1-4	93	194,63	7,043	3	0,071
	5-9	154	220,73			
	10-14	106	200,48			
	15 ve üstü	53	175,04			
	Toplam	406				

Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı ikiden fazla bağımsız parametrik olmayan örneklemin ortalamalarının karşılaştırılması için non-parametrik testlerden “K Independent Sample” testi uygulandı. Tablo 7 bu testin sonuçlarını göstermektedir. Buna göre elit kadın takım ve bireysel sporcuların, sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların kaç yıldır sporcu oldukları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Ancak Elit kadın takım ve bireysel sporcuların, toplumsal cinsiyetleri ile katılımcıların kaç yıldır sporcu oldukları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek için Post Hoc testlerinden Tukey testi uygulandı. Gruplar arasında ki farklılık incelendiğinde toplumsal cinsiyete göre; 5-9 ile 10-14 ve 5-9 ile 15 üstü grupları arasında farklılık gözlemlenmiştir.

Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı non-parametrik testlerden “K Independent Sample” testi uygulandı. Tablo 8'deki sonuçlara göre elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile yaş grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 8. Elit kadın takım ve bireysel sporcularının toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleriyle katılımcıların yaşlarına göre karşılaştırılması

	Yaş	n	SıraOrtalaması	Ki Kare	df	p
Toplumsal Cinsiyet	18-20	182	214,24	4,698	3	0,195
	21-25	156	201,84			
	26-30	54	180,54			
	31 ve üstü	14	171,00			
	Toplam	406				
Sosyalleşme Düzeyleri	18-20	182	208,26	0,798	3	0,850
	21-25	156	201,21			
	26-30	54	193,10			
	31 ve üstü	14	207,36			
	Toplam	406				

Tablo 9. Elit kadın takım ve bireysel sporcularının toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleriyle katılımcıların medeni durumlarına göre karşılaştırılması

	Medeni Hal	N	SıraOrtalaması	Mann-Whitney U	Z	p
Toplumsal Cinsiyet	Bekâr	383	203,95	4231,00	-0,317	0,751
	Evli	23	195,96			
	Toplam	406				
Sosyalleşme Düzeyleri	Bekâr	383	203,07	4238,50	-0,304	0,761
	Evli	23	210,72			
	Toplam	406				

Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı nonparametrik testlerden “Mann-Whitney U” testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 9’da gösterilmiştir. Buna göre elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile medeni durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 10. Elit kadın takım ve bireysel sporcularının toplumsal cinsiyet ile sosyalleşme düzeyleriyle katılımcıların eğitim durumlarına göre karşılaştırılması

	Eğitim durumu	n.	SıraOrtalaması	Ki Kare	df	p
Toplumsal Cinsiyet	İlkokul ^a	19	361,18	36,914	3	0,001
	Orta Öğrenim ^b	33	181,88			
	Üniversite ^b	340	197,86			
	Lisansüstü ^b	14	177,32			
	Toplam	406				
Sosyalleşme Düzeyleri	İlkokul ^a	19	315,45	18,513	3	0,001
	Orta Öğrenim ^b	33	191,64			
	Üniversite ^b	340	197,96			
	Lisansüstü ^b	14	214,04			
	Toplam	406				

Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı non-parametrik testlerden “K Independent Sample” testi uygulandı. Test sonuçları Tablo 10’da görülmektedir. Sonuçta elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile eğitim durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır

($p < 0,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek için Post Hoc testlerinden Tukey testi uygulandı. Gruplar arasındaki farklılık incelendiğinde toplumsal cinsiyete göre; ilkokul ile diğer eğitim durumları arasında farklılık gözlemlenmiştir. Sosyalleşme düzeylerine göre; ilkokul ile diğer eğitim durumları arasında farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 11. Elit kadın takım ve bireysel sporcularının toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleriyle katılımcıların en uzun yaşadıkları yerlere göre karşılaştırılması

	En uzun yaşadığınız yer	n	SıraOrtalaması	Ki Kare	df	p
Toplumsal Cinsiyet	İl Merkezi	290	197,59	3,129	3	0,372
	İlçe Merkezi	88	213,77			
	Kasaba	10	236,30			
	Köy	18	230,28			
	Toplam	406				
Sosyalleşme Düzeyleri	İl Merkezi	290	198,14	8,073	3	0,055
	İlçe Merkezi	88	218,05			
	Kasaba	10	285,65			
	Köy	18	173,08			
	Toplam	406				

Elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların yaşadıkları yerler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 12. Elit kadın takım ve bireysel sporcularının toplumsal cinsiyet ile sosyalleşme düzeyleriyle katılımcıların insanlarla ilişkilerinin değerlendirilmesine göre karşılaştırılması

	İnsanlar ile olan ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	n	SıraOrtalaması	Ki Kare	df	p
Toplumsal Cinsiyet	İyi ^a	325	211,05	6,819	2	0,033
	Orta ^b	76	174,13			
	Kötü ^b	5	159,20			
	Toplam	406				
Sosyalleşme Düzeyleri	İyi	325	207,82	2,347	2	0,309
	Orta	76	184,93			
	Kötü	5	204,70			
	Toplam	406				

Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı Nonparametrik testlerden K Independent Sample test uygulandı. Tablo 12’de bu testin sonuçları gösterilmiştir. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların insanlarla olan ilişkileri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0,05$). Ancak Elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ile katılımcıların insanlarla olan ilişkileri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek için Post-Hoc

testlerinden Tukey testi uygulandı. Sonuçlara göre gruplar arasında ki farklılık incelendiğinde toplumsal cinsiyete göre; insanlarla ilişkileri iyi olanlarla orta olanların arasında farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 13. Elit kadın takım ve bireysel sporcularının toplumsal cinsiyet ve Sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların hayat memnuniyetlerine göre karşılaştırılması

Bugünkü hayatınızdan genel olarak memnun musunuz?		n	SıraOrtalaması	Ki Kare	df	p
Toplumsal Cinsiyet	Evet	265	214,27	7,786	2	0,020
	Kısmen	125	187,37			
	Hayır	16	151,09			
	Toplam	406				
Sosyalleşme Düzeyleri	Evet	265	214,58	6,929	2	0,031
	Kısmen	125	181,46			
	Hayır	16	192,13			
	Toplam	406				

Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı Nonparametrik testlerden K Independent Sample test uygulanmış ve test sonuçları Tablo 13’de gösterilmiştir. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların bugünkü hayatınızdan memnun musunuz sorusu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0,05$). Yani, bugünkü hayatınızdan memnun musunuz sorusuna evet ile kısmen cevap verenlerin, toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri arasında farklılık gözlemlenmiştir.

Tablo 14. Elit kadın takım ve bireysel sporcularının toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile millilik durumuna göre karşılaştırılması

Milli sporcu musunuz?		n	SıraOrtalaması	Mann-Whitney U	Z	p
Toplumsal Cinsiyet	Evet	176	206,15	19773,500	-0,398	0,691
	Hayır	230	201,47			
	Toplam	406				
Sosyalleşme Düzeyleri	Evet	176	215,84	18067,500	-1,855	0,064
	Hayır	230	194,05			
	Toplam	406				

Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı nonparametrik testlerden Mann-Whitney U test uygulandı. Tablo 14’deki sonuçlara göre elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların milli sporcu musunuz sorusu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0,05$). Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı Nonparametrik testlerden K Independent Sample test uygulandı. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların

sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların gelir durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Ayrıca Elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyeti ile katılımcıların gelir durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek için Post Hoc testlerinden Tukey testi uygulandı. Gruplar arasında ki farklılık incelendiğinde toplumsal cinsiyete göre; 2501-5000 ve 5001-7500 ile 10001 ve üstü arasında farklılık gözlemlenmiştir (Tablo 15).

Tablo 15. Elit kadın takım ve bireysel sporcularının toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların aylık gelir durumlarına göre karşılaştırılması

	Aylık gelir	n	SıraOrtalaması	Ki Kare	df	p
Toplumsal Cinsiyet	0-999 ^{ab}	107	193,21	18,569	5	0,002
	1000-2500 ^{ab}	175	200,59			
	2501-5000 ^a	70	246,16			
	5001-7500 ^a	28	214,61			
	7501-10000 ^{ab}	8	153,69			
	10001 ve üstü ^b	18	131,94			
	Toplam	406				
Sosyalleşme Düzeyleri	0-999	107	197,03	10,543	5	0,061
	1000-2500	175	197,97			
	2501-5000	70	235,17			
	5001-7500	28	221,59			
	7501-10000	8	195,31			
	10001 ve üstü	18	148,06			
	Toplam	406				

Tablo 16. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların erkeksilik ve kadınsılık karşılaştırması

	Takım Sporcuları		Bireysel Sporcuları	
	Kadınsılık	Erkeksilik	Kadınsılık	Erkeksilik
Ortalamalar	5,60	5,23	5,79	5,58

Takım sporcularının kadınsılık ortalaması $<5,97$ ve erkeksilik ortalaması $<5,77$ olduğu belirlenmiştir. Bireysel sporcuların kadınsılık ortalaması $>5,69$ olup, erkeksilik ortalaması $<6,14$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 16’de Takım sporcularının kadınsılık ve erkeksilik değerleri ortancanın altında çıkmıştır. Bu durum Bem cinsiyet rolleri envanterinde belirlenen ölçütlere göre Takım sporcularının belirsiz özellik gösterdiğini kanıtlamaktadır. Nitekim Bem’in cinsiyet rolleri envanterine göre kadınsılık puanı kadınsılık medyanın altında ve erkeksilik puanı erkeksilik medyanının altında olanlar belirsiz (undifferentiated) olarak değerlendirilirler.

Bireysel sporcularda ise kadınsılık değeri ortancanın üzerinde, erkeksilik değeri ise ortancanın altında çıkmıştır. Bu durum Bem cinsiyet rolleri envanterinde belirlenen ölçütlere göre Bireysel sporcularda kadınsı özellik gösterdiğini kanıtlamaktadır. Nitekim Bem cinsiyet rolleri envanterine göre kadınsılık puanı kadınsılık medyanının üstünde ama erkeksilik puanı erkeksilik medyanının altında olanlar kadınsı (feminen) olarak değerlendirilirler.

Tablo 17. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların sosyal beğeni ortalaması

Özellik	Takım Sporcuların Ortalaması	Bireysel Sporcuların Ortalaması
Sosyal Beğeni	4,68	5,07

Elit kadın takım ve bireysel sporcuların sosyal beğeni ortalamalarını göstermektedir. Bireysel sporcuların sosyal beğeni ortalaması 5,07 olup, Takım sporcuların 4,68'lik ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 17).

Tablo 18. Elit kadın takım ile bireysel sporcuların erkeksilik özellikleri açısından farklılıkları

Değişkenler	Z	Mann-Whitney	p	X	S.S
Takım	-8,00	38857,0	0,001	5,23	1,20
Bireysel				5,58	1,13

Takım ve Bireysel sporcuların erkeksilik özellikleri arasında $p < 0,05$ önem düzeyinde farklılık bulunmaktadır. Ortalamalar incelendiğinde bireysel sporcularının erkeksi özelliklerinin takım sporcularına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 19. Elit kadın takım ile bireysel sporcuların kadınsılık özellikleri açısından farklılıkları

Değişkenler	z	Mann-Whitney	p	X	S.S
Takım	-4,00	41344,0	0,003	5,60	1,04
Bireysel				5,79	0,81

Takım ve Bireysel sporcuların kadınsılık özelliklerinin karşılaştırılmasında iki grup arasında $p < 0,05$ önem düzeyinde farklılık bulunmaktadır. Ortalamalar incelendiğinde bireysel sporcularının kadınsı özelliklerinin takım sporcularına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 19).

Tablo 20. Elit kadın takım ile bireysel sporcuların sosyal beğeni açısından farklılıkları

Değişkenler	Z	Mann-Whitney	p	X	S.S
Takım	-6,00	39343,0	0,001	4,68	1,83
Bireysel				5,07	1,43

Takım ve Bireysel sporcuların sosyal beğeni özelliklerini karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre Tablo 20’de iki grup arasında $p<0.05$ önem düzeyinde farklılık bulunmaktadır. Ortalamalar incelendiğinde bireysel sporcularının sosyal beğeni özelliklerinin takım sporcularına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Verilerimiz normal dağılım göstermediğinden dolayı non-parametrik testlerden K Independent Sample test uygulandı. Elit kadın takım sporcuların Erkeksilik, Kadınsılık ve Sosyal beğeni değişkenleri ile takım branşları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0,05$).Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu incelemek için Post Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır (Tablo 21).

Tablo 21. Elit kadın takım sporcuların erkeksilik, kadınsılık ve sosyal beğeni açısından farklılıkları

	Branşınız	n	SıraOrtalaması	Ki Kare	Df	p
Erkeksilik	Basketbol	55	105,53	8,163	3	0,043
	Futbol	55	130,62			
	Hentbol	55	108,25			
	Ragbi	55	97,60			
	Toplam	220				
Kadınsılık	Basketbol	55	102,92	20,052	3	0,001
	Futbol	55	142,33			
	Hentbol	55	105,85			
	Ragbi	55	90,91			
	Toplam	220				
Sosyal Beğeni	Basketbol	55	99,56	10,700	3	0,013
	Futbol	55	133,79			
	Hentbol	55	109,26			
	Ragbi	55	99,38			
	Toplam	220				

Gruplar arasındaki anlamlı farklılıkları anlamak için Tukey Testi uygulanmış ve Erkeksilik değişkenine göre; Futbol ile Ragbi branşları, Kadınsılık değişkenine göre; futbol ile Basketbol, Ragbi, Hentbol branşları, Sosyal Beğeni değişkenine göre ise Futbol ile Ragbi, Basketbol arasında farklılık gözlemlenmiştir (Tablo 21).

5.TARTIŞMA

Sporun en elzem görev ve işlevlerinden birisi de kişinin bir gruba veya topluma aidiyet duygusunu benimsetmesi ve bu hissiyatı genişletmesidir. Aidiyet duygusu da insanın toplumsal yapıda sosyal bir varlık olarak yaşama sürecine de etki ederek toplumsallaşma ve sosyalleşme sürecinde insanın gelişmesine yardımcı olur. İlk olarak aileye daha sonra takımına ve milletine ait olma bilinci bireyin topluma ve hiyerarşide üstlendiği rolün belirlenmesinde ve bunu benimsemesinde ve o statüye erişmesine katkı sağlar. Sporda elde edilecek başarılar bu duygu ve bilincin gelişmesinde ve aynı zamanda kişinin sosyalleşme ve elit kadın faktörünü normunu benimsemesine olumlu katkı sağlayacaktır (Nirun ve Cihat, 1990).

Çalışmamıza katılan ve takım sporcusu olan katılımcıların oynadıkları lig düzeyleri; bölgesel lig 44 (% 20,0), Üçüncü lig 31 (% 14,1), İkinci lig 34 (% 15,5), Birinci lig 71 (% 32,3) ve Süper ligde 40 (%18,2) kişi oynamaktadır. Katılımcılar arasında bireysel sporcular; Türkiye şampiyonası 76 (% 40,9), Avrupa şampiyonası 45 (% 24,2), Dünya şampiyonası 21 (% 11,3) ve diğer diyenler, 44 (% 23,6) kişidir. Katılımcılar 1-4 yıl 93 (% 22,9), 5-9 yıl 154 (% 37,9), 10-14 yıl 106 (% 26,1), 15 ve üstü ise 53 (%13,1) kişi olarak lisanslı sporcu olduklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların yaş gruplarının frekans dağılımı incelendiğinde, katılımcıların %44,8'i 18-20 yaş aralığının da, % 38,4'ü 21-25 yaş aralığının da, %13,3'ü 26-30 yaş aralığında ve %3,4'ü 31 yaş ve üzeri yaş grupları aralığındadır. 18-20 yaş grubunda katılımcı sayısı 182, 21-25 yaş grubunda katılımcı sayısı 156, 26-30 yaş grubunda katılımcı sayısı 54,31 yaş ve üzeri yaşta ki katılımcı sayısı ise 14'dür. Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde; Bekâr 383 (%94,3) ve Evli 23 (%5,7) kişi olarak görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, katılımcıların %4,7'si İlkokul, %8,1'i Orta öğretim, %83,7'si Üniversite ve %3,4'ü Lisansüstünde eğitim görmektedir. Eğitim durumu İlkokul olan katılımcı sayısı 19, Orta öğrenim gören katılımcı sayısı 33, Üniversite okuyan katılımcı sayısı 340 ve Lisansüstü eğitimi gören katılımcı sayısı ise 14'dür. Katılımcıların yaşadığı yerleşim merkezine göre dağılımları incelendiğinde, 290 (%71,4)'ünün il merkezinde yaşadığı, 88 (%21,7)'sinin İlçe merkezinde yaşadığı, 10 (%2,5)'inin kasabada yaşadığı ve 18 (%4,4)'ünün köyde yaşadığı görülmüştür.

Milli sporcu olan katılımcılar 176 (%43,3) kişi iken milli sporcu olmayanlar 230 (%56,7) kişidir. Milli sporcu olan katılımcıların kaç kez milli oldukları incelendiğinde; en fazla 1-25 arası 131 (%32,3) kişidir. 240 (%59,1) kişi ise boş bırakan milli olmayan katılımcılardır.

Katılımcıların %26,4'ünün aylık gelir düzeyi 0-999 TL %43,1'inin aylık gelir düzeyi 1000-2500 TL, %17,2'sinin aylık gelir düzeyi 2501-5000 TL %6,9'unun gelir düzeyi 5001-7500TL, %2,0'nın gelir düzeyi ise 7501-10000 TL %4,4'ünün ise 10001 TL ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların ilgi alanları incelendiğinde; en fazla spor alanında 324 (%39,0) en az ise diğer seçeneği 25 (%3,7) kişi gözlemlenmektedir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, Dünyada cinsiyet normları faaliyetleri üzerine yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. McCutcheon ve Mitchell (1984) kadın koşucular üzerinde yaptığı çalışmada sporcuların androjen ve erkeksi eğilim gösterdiklerini bildirmiştir. Ayrıca Gill (1992) yaptığı çalışmaya katılan kadın sporcuların % 13 – 22 kadınsı gösterdiği ve androjen yönelime (erkeksi yönelim) daha çok olduğu bulmuştur.

Wrisper, Draper ve Everett (1988) takım sporcuları yapan katılımcıların (kadın ve erkek) erkeksi ve androjen özellik gösterdikleri, bireysel sporlarda ise (erkek ve kadınların özelliklerinin) farklılık olduğunu söylemiştir. Harris ve Jennings (1977) uzun mesafe koşucuları üzerinde yaptığı çalışmalarında kadınsı özellik (% 17,6) gösterdiklerini bildirmiştir. Le Unes ve Nation (1989), yaptığı çalışmada ise kadınsı durum gösteren kadınların cinsiyet rol çatışması daha çok yaşadıkları ve androjen ve erkeksi durum gösterenlere göre daha az rahatlık seviyesine sahip olduklarını bildirmiştir. Kadın sporcuların kişilikleri ve karakterleri üzerine yapılan çalışmalarda farklı spor branşına sahip kadınların spor yapmayanlara göre daha ciddi, kendilerini ve düşüncelerini ifade etmeyi daha iyi başardıklarını söylemiştir (Peterson ve ark., 1967).

Duda'nın (1983) Amerika yerlilerinin (Anglo ve Navajo) kadın ile erkek çocuklarında yarışma şartlarına göre yaptığı çalışmada, sosyo-kültürel fark ve yaşam kalitesine göre Anglo yerlilerinin erkek çocuklarında kazanma/kaybetme eğilimi olduğunu ve spora önem verdikleri ifade etmiştir. Klodecka – Rozalska (1993) kadın ve erkek atletler (n: 115) üzerinde yaptığı çalışmada, kadınların fiziksel aktivitelerde ve stres durumlarında erkeklerden daha çok çaba sarf ettikleri bildirmiştir.

Krawczynski ve Tlokinski (1997) öğrenciler (n: 60; (kadın, n:30; erkek n:30)) yaptığı çalışmada kadınlarla erkekler arasında vücudunu kullanma (fiziksel koordinasyon, göğüs, kollar, bacaklar, fiziksel duruş, cinsel organlar vs.) bakımında farklılıklar bulmuştur ve toplumsal cinsiyet sınıflandırma etkisiyle erkeklerin daha iyi kullandığını bildirmiştir.

Konstantinidou, Harahousou ve Mantis (2000), yaptığı çalışmada, yunan kadın milli kış sporları takımlarındaki (n:250 (maskülen spor: 146, feminen spor: 104)) kadın sporcuların spora yönelim ile sosyal toplum çevresi (baba, anne, koç ve arkadaş) arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Annelerinin etkisinde kalan sporcular Feminen sporlara, baba, arkadaş ve koçlarının etkisinde kalanların ise maskülen sporlara yöneldiklerini bildirmiştir.

White (1991) genç ve yetişkinler üzerinde yaptığı çalışmada, cinsiyet ve yaş faktörünün spor katılıma etkisine bakmıştır. Gençlerin yetişkinlere oranla daha düzenli oldukları ve cinsiyetin kontrol edilebilirlik ve nedensellik kaynaklı olduğunu bildirmiştir. Erkeklerin başarısını çevresel sonuçlardan kaynaklandığını ve gençlerin pozitif sonuçlarını düzenli olmalarından kaynaklandığını söylemiştir.

Erkek ve kadın tenis oyuncularında uygulanan BSRI ölçeği ile yapılan iki farklı çalışmada; ilkinde kadın sporcularda androjen özellik, erkeklerde ise erkeksi özellik sergilediklerini; İkinci çalışmada ise özel turnuvaya katılanlar ile katılmayan sporculara uygulanan BSRI ölçeği sonucunda yarışmacı kadın sporcuların androjen ve erkeksi, katılmayanların ise kadınsı ve karakter eğilimi gösterdiğini bildirmiştir (Myers ve Lips, 1978).

Türkiye’de ise; Tezcan (1974) Ankara Üniversitesi öğrencileri (n: 200) üzerinde yaptığı çalışmada kadınlarla ilgili farklı tutumlar başlığındaki “kadınların günümüzde fazlaca erkeksi davranışlar sergiliyorlar” sorusuna, katılımcıların %50’sinin evet cevabı verdiği görülmüştür.

Sakallı (2003) kadın ve erkeklere ilişkin tutumlar ve cinsiyet kuramları, ile cinsiyetçilik ile ilgili çalışmalar yapan araştırmacılara bazı önerilerin sunulması amaçlanmıştır.

Başaran (1974) yaptığı çalışmasında (n:150) sosyo-kültürel koşula bağlı olarak çocukların cinsiyet normu ve psiko-sosyal gelişimleri arasındaki ilişkide toplumun cinsiyet normu fazla önem verdiğini bildirmiştir.

Koca, Aşçı ve Kirazcı (2003) takım ve bireysel ve sporcular(erkek ve kadın) ile sporcu olmayanların (n:472) BSRI envanterinde cinsiyet norm eğiliminde spor yapmanın toplumsal cinsiyet normu üzerinde etkisi bulunmuştur. Bireysel sporcularda erkeksilik puanı diğer gruplardan yüksek, takım sporcularında ise sosyal kabul edilebilirlik puanları diğer gruplardan daha yüksek bulunmuştur. Cinsiyetin toplumsal cinsiyet üzerinde etkisi anlaşılmıştır.

Koca, Aşçı ve Kirazcı (2005) sporcu (n: 463) ile sporcu olmayan (n: 378) erkek ve kadın bireylerin toplumsal cinsiyet normlarını incelediği çalışmada BSRI (Bem Cinsiyet Rolü Envanterinin) Envanteri uygulanmış, sporcuların daha maskülen ve feminen özellikli, daha aktif olduğu, erkeklerin maskülen karakterli, kadınların feminen özellikleri daha olumlu ve yüksek bulmuştur.

Dökmen (1997) yaptığı çalışmaya katılan bireylerin (erkek ve kadın) anne ve babaları ile durum benzerliği ve ebeveynlerinden farklı özelliklerini ne kadar kullandıklarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, katılımcıların ebeveynlerine daha benzer görmediklerini bulmuştur.

Kavuncu (1987) BSRI Envanterinin Türkçeye çevirme çalışmalarında özellikleri 4 durum ve özellik olarak ifade etmiş ve kadınsı (%24,16), erkeksi (%24,16) androjen özellik (% 28,33) belirsiz özellik (% 23,33) oranında cevaplar verildiğini bulmuştur. Kadınların daha çok erkeksi özellik göstermesi ve her iki cinsiyet de belirsiz özellik puanlarının yüksekliği toplumumuzdaki cinsiyet normu çatışmasını ifade etmektedir.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Takım sporları ile Bireysel sporların, toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Elit kadın takım sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile branşlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır.

Elit kadın takım sporcuların sosyalleşme düzeyleri ile sporcuların oynadıkları lig düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Takım sporları ile Bireysel sporların, toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır. Yani toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeylerine göre takım sporları ile bireysel sporlar arasında fark vardır. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların, sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların kaç yıldır sporcu oldukları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak Elit kadın takım ve bireysel sporcuların, toplumsal cinsiyetleri ile katılımcıların kaç yıldır sporcu oldukları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır.

Elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile yaş grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile eğitim durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların yaşadıkları yerler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların bugünkü hayatınızdan memnun musunuz sorusu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların milli sporcu musunuz sorusu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır. Elit kadın takım ve bireysel sporcuların sosyalleşme düzeyleri ile katılımcıların gelir durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Ayrıca Elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyeti ile katılımcıların gelir durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmıştır.

Bireysel sporcularının erkeksilik ortalaması 5,58 olup, Takım sporcuların 5,23'lük ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Takım ve Bireysel sporcuların erkeksilik özellikleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Bireysel sporcularının kadınsılık ortalaması 5,79 olup, Takım sporcuların 5,60'lık ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Takım ve Bireysel sporcuların kadınsılık özellikleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Bireysel sporcuların sosyal beğeni ortalaması 5,07 olup, Takım sporcuların 4,68'lik ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Takım ve Bireysel sporcuların sosyal beğeni özellikleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır

Bu çalışma için öneri olarak ise;

- Elit, amatör ve sedanter düzeydeki kadınların toplumsal cinsiyet ve sosyalleşme düzeyleri incelenebilir
- Farklı branşlara sahip amatör sporcular ile elit düzey sporcuların toplumsal cinsiyet düzeyleri karşılaştırılabilir.
- Farklı branşlara sahip amatör sporcular ile elit düzey sporcuların sosyalleşme düzeyleri karşılaştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Atalay Noordegraaf M, Çoknaz D. Türk kadın sporcuların 2012 Londra olimpiyatları'na katılımı ve basında yer almaları ile ilgili bir değerlendirme. *International Journal of Human Sciences* 2014; 11(2):1351-1365.
- Aybek A, Yıldırım İ. Baron Pierre de Coubertin'in olimpiizm felsefesinde kadın. *Sporun Toplumsal Cinsiyet Halleri*. 1.Baskı, Spor Yayınevi, Ankara. 2016;25-120.
- Archer J, Lloyd B. Sex and gender common sense beliefs and psychological. *Research strategies* 2002.
- Alyanak Yİ. Toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları. Hacettepe Üniversitesi. Ankara Yüksek Lisans Tezi.1997:21-48.
- Bottomore, T. Seçkinler ve Toplum, 1. Baskı, İstanbul: Gündoğan Yayınları. 1997:91-102.
- Bhasin, K. Toplumsal cinsiyet "bize yüklenen roller" Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları. 2003.
- Bandura, A. *Social learning theory*. EnglewoodCliffs: Printice- Hall, inc. 1977.
- Bem SL. Gender Schema Theory: A Cognitive account of sex typing: *Psychological Review* 1981;88 (4), 354-364
- Başaran F. Psiko-sosyal gelişim: 7-11 yaş çocukları üzerinde yapılan bir araştırma. Ankara: AÜDTCF yayınları- Kalite matbaası. 1974:41-73.
- Basow S. (1994). Student Ratings of Professors are not Gender Blind Erişim :<http://www.awn-math.org/newsletter/199409/basow.html>.ErişimTarihi:8.6.2018
- Dökmen Z. Bem cinsiyet rolü ve envanterinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *DTCF Dergisi* 1991;12 (39): 39-56.
- Dökmen Z. Çalışma, Cinsiyet ve cinsiyet rolleri ile ev işleri ve depresyon ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi* 1997;12 (40): 19-37.
- Dökmen Z. *Toplumsal Cinsiyet*. 1. Baskı. Sistem Yayınevi. 2004:26-87.
- Deaux K. Sex and gender – *Annual review of psychology* 1985; 36: 49- 81.
- Deaux K. From individual differences to social categories: Analysis of a decades's research on gender. *American Psychologist* 1984; 39: 105- 116.
- Durkin M. Social cognition and social context in the construction of sex differences. *New York* 1987:91-95.

- Duda JA. Multi dimensional approach to the study of sex and cultural differences in motivation. Paper presented at the North American society for the psychology of sport and physical activity conference. East lansing, M I.1983.
- Elmacioğlu, T. Başarıda aile faktörü. 1. Baskı. İstanbul. Hayat Yayıncılık. 2002:57-91.
- Erizo A, Archer T. Psychological androgyny and creativity: Dynamic role and Persoon alitytrait. Social Behavior and Personality. An International Journal 2000;28: 423-435
- Erkal, ME. Sosyoloji (toplum bilimi).1. Baskı. İstanbul: Der Yayınları. 2006;18-90.
- Giddens, A. Sosyoloji. 3 Baskı. Kırmızı Yayınları, İstanbul. 2012;47-52.
- Güçlü M, Yentür J. Milli takım düzeyindeki elit bayan sporcuların kişisel ve sosyal uyum düzeyleri ile bedenlerini algılama düzeylerinin karşılaştırılması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2008;6(4): 183-192.
- Gill DL. Gender and sport behaviour. In T.S Horn (Ed). Advances in sport psychology.Champaing: Human Kinetics 1992:143-160
- Harris DV, Jenning SE. Self perceptions of femaledistance. Annals of the New York Academy of Sciences.1997.
- İkizler HC. Sporda sosyal bilimler. 4. Baskı. İstanbul: Alfa Yayıncılık.2000.
- Kandiyoti D. Kadınlarda psiko- sosyal değişim ve kuşaklar arasında bir karşılaştırma. (Der).N. Abadan Unat. Türk Toplumunda Kadın. (2.Baskı) İstanbul, 1982:311-339
- Kaplan, Y, Çetinkaya G. Spor yoluyla toplumsallaşma-yeniden toplumsallaşma süreci. International Journal of Science Culture and Sport, August, Special Issue 2014:122-123.
- Kavasoğlu İ, Yıldırım İ. Erken cumhuriyet döneminde kadın sporcular üzerinden modern kadın okumaları. sporun toplumsal cinsiyet halleri. 1.Baskı, Spor Yayınevi, Ankara. 2016:57-118.
- Kavuncu AN. Bem Cinsiyet rolü envanterinin Türk toplumuna uyarlama çalışması. (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlık Tezi) Ankara H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1978;11-55.
- Kenyon, G, McPherson B. Approachtothestudy of sportsocialization. International Review Of SportSociology 1974;9(1):127-129.
- Kessler S, MC Kenna W. Gender An Ethnomethodological Approach. Chicago,IL, University of Chicago Press. 1978.

- Klodecka J. Advantages-obstacles-Psychological costs of women's sport activity. 10 th World Congress of Sport Psychology. Skiathos, Hellas 1993:279-280
- Krawczynski M, Tlokinski W. Gender differences in assessment of body image, among students of the university school of physical education. 10 th World Congress of Sport Psychology Skiathos, Hellas 1997:190-192.
- Koca C, Aşçı H, Kirazcı S. Takım ve bireysel sporlarla uğraşan kadın ve erkek sporcuların ve sporcu olmayanların toplumsal cinsiyet rol eğilimi” Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2003; 10: 3- 9.
- Koca C, Aşçı H, Kirazcı S. Gender-Role Orientation of Athletes and Nonathletes in a patriarchal society: A study in Turkey. 2005.
- Koca C, Bulgu N. Spor ve toplumsal cinsiyet: Genel Bir Bakış. Toplum ve Bilim Dergisi 2005; 103: 163-184.
- Koca, C. Spor kurumlarının yönetim kademelerinde kadınların temsili. Spor Bilimleri Dergisi 2011;22(1); 1-12.
- Konstantinidou X, Harahousou Y, Mantis K. (2000). The role of significant others on elite female athletes' career. 10 th World Congress of Sport Psychology. Skiathos, Hellas 2000:273-274.
- Kuter F. Toplumsal Boyutlarıyla Spor. 7. Baskı. Bağırhan Yayınevi, Ankara. 1998.
- Le unes AD, Nation JR. Sport psychology: An Introduction- Chicago: Nelson-Hall. 1989.
- Lyubomirsky S. The journal of happiness studies. The Journal of Happiness and Well-Being 2014:564-568.
- Maggard, M. Leadership and Gender Roles :Job Satisfaction of women at work. Capella University. 2003:67-112.
- Matlin MW. Myths science and the construction of gender the psychology of women. New York: Harcourt Brace college Pub 1996.
- Mc cutcheon LE, Lips HM. Participation in competitive amateur sports as a function of psychological androgyny. Sex Roles. 1978.
- Melli N. Bireysel ve takım sporları yapan bayan ve erkekler ile spor yapmayan bayan ve erkeklerin cinsiyet rollerinin karşılaştırılması” Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2000:20-53.
- Memiş UA, Yıldırım İ. Batı kültürlerinde kadınların spora katılımlarının tarihsel gelişimi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2011; 16(3):17-26.

- Özbey S, Güzel P. Olimpik Hareket ve Kadın. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2011;14(25): 1-18.
- Peterson SL, Weber JC, Trousdale WW. Personality traits of women in team sports and women in individual sports. Research Quarterly 1967:21-47.
- Sakallı N. Çalışma, “Kadınlara ve erkeklere ilişkin tutumlar ve çelişik ve duygulu cinsiyetçilik kuramı” Türk psikoloji yazıları 2003;6: 11-12
- Shimonaka Y, Nakazato K, Kawaai C, Sorto S. Androgyny and successful adaptation across the life span among Japanese adults. Tokyo Metropolitan Institute of Gerontology PubMed 1997.
- Spence J. Gender identity and its implications for the concepts of masculinity and femininity. in TB. Sonderegger (ed) psychology and gender. London: University of Nebraska press. 1985:91-115.
- Tezcan M. Eğitim sosyolojisi. 2. Baskı, Ankara: Dünya Kitabevi. 1996:44-55.
- Tezcan M. Türklerle ilgili stereotipler ve Türk değerleri. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları 1974:81-92.
- Ünsal B, Ramazanoğlu F. Spor medyasının toplum üzerindeki sosyolojik etkisi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi 2013;2146-9199.
- Wharton SA. The Sociology of Gender. Blackwell publishing. 2005:114-123.
- White SA. The effect of gender and age on causal attribution in softball players. International Journal of Sport Psychology 1991; 24: 49-58.
- Yaprak P. Sporda kadınlar ve sorunları. Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi 2009;2 (1): 39-49.

EKLER

Ek 1:Araştırmaya Katılan Sporculara Yöneltilen Sorular ve Toplumsal cinsiyet ölçeği

Sayın Katılımcı

Bu araştırma elit kadın takım ve bireysel sporcuların toplumsal cinsiyet ile sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi konulu Yüksek Lisans Tez çalışmasında veri oluşturmak amacıyla yapılmaktadır. Yanıtlarınız tamamen akademik amaç için kullanılacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Hatıra ÜSTÜNDAĞ
OMÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Branşınız: .....

Oynadığınız lig düzeyi: Bölgesel lig ( ) 3.lig ( ) 2.lig ( ) 1. Lig ( ) Süper lig ( )

Bireysel sporcu ise: Türkiye Şamp. ( ) Avrupa Şamp. ( ) Dünya Şamp.( ) Diğer ( )

Kaç yıldır lisanslı sporcusunuz: 1-4 ( ) 5-9 ( ) 10-14 ( ) 15+ ( )

Yaş: 18-20 ( ) 21-25 ( ) 26-30 ( ) 31+ ( )

Medeni hal: Bekar ( ) Evli ( )

Eğitim durumunuz: İlkokul ( ) Orta Öğretim ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü ( )

En uzun yaşadığınız yer: İl merkezi ( ) İlçe merkezi ( ) Kasaba ( ) Köy ( )

İnsanlar ile olan ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz: İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( )

Bugünkü hayatınızdan genel olarak memnun musunuz: Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır ( )

Milli Sporcu musunuz? Evet ( ) ise kaç kez? ..... Hayır ( )

Aylık gelir durumunuz:0-999 ( )1.000-2.500 ( ) 2.501-5.000 ( ) 5.001-7.500 ( ) 7.501-10.000 ( )10.001+ ( )

İlgi alanlarınız nelerdir: Sinema ( )Kitap-Dergi ( )Sosyal Medya( )Spor ( ) Müzik ( ) Diğer ( )

KENDİNİZİ TANIMLAYINIZ (SORULARA 1 İLE 7 ARASINDA DEĞERLENDİRME YAPINIZ)

Kendine güvenen									
Sıkılğan									
Dürüst									
Kendi inançlarını savunan									
Fedakar									
Kıskanç									
Girişken									
Boyun eğen									
Güvenilir									
Etkileyici, güçlü									
Ağırbaşlı, ciddi									
Karamsar									
Riski göze almaktan çekinmeyen									
Duygusal									
Konuksever									
Hırslı									
Gönül alan									
Dedikodu yapan									
Lider gibi davranan									
Kadınsı									
Uyum sağlayabilen									

Gözü pek									
Başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı									
Kibirli									
Ailesine karşı sorumlu									
Yumuşak nazik davranan									
Etrafına karşı sağlıklı									
Otoriter									
Merhametli									
Ne yapacağı belli olmayan									
Sözünde duran									
Cana yakın									
İşinde ciddi ve sorumlu olan									
İdealist									
İncinmiş duyguları tamir etmeye istekli									
Asık suratlı									
Cömert									
Tatlı dilli									
Yardımsaver									
Erkeksi									
Namuslu									
Bencil									

Saldırgan									
Sadık									
Hoşgörülü									
Haksızlığa karşı tavır alabilen									
Sevecen									
Sistemsiz, plansız									
Kuralcı, katı davranan									
Kaba dil kullanmayan									
Dostça davranan									
Baskın, tesirli									
Anlayışlı									
Yapmacık davranan									
Duyularını açığa vurmeyen									
Hassas									
Samimi									
Mantıklı davranan									
Çocukları seven									
Tutucu									

1.Bana göre kesinlikle doğru değil

3. Bana göre bazen doğru

6. Bana göre genellikle doğru

2. Bana göre genellikle doğru değil

4. Bana göre ara sıra doğru

7. Bana göre her zaman doğru

5. Bana göre çoğunlukla doğru

Sorulara 1 ile 5 arasında değerlendirme yapınız.

Ek 2. SOSYALLEŞME ÖLÇEĞİ

	1	2	3	4	5
	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
SOSYALLEŞME ÖLÇEĞİ					
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					
21.					
22.					
23.					
24.					
25.					
26.					
27.					
28.					
29.					
30.					
31.					
32.					
33.					
34.					

Ek 3. Etik Kurul.

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Sayı: B.30.2.ODM.0.20.08/1983-64 21 .01.2019

Sayın Doç. Dr. Menderes KABADAYI

Etik Kurulumuza sunmuş olduğunuz **Elit Kadın Takım Ve Bireysel Sporcuların Toplumsal Cinsiyet İle Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi** başlıklı OMÜ KAEK 2018/508 Karar nolu Anket çalışması nitelikli araştırma projeniz amaç, gerekçe, yaklaşım ve yöntemle ilgili açıklamaları açısından Klinik Araştırmalar Etik Kurulu yönergesine göre incelenmiş ve etik açıdan bir sakınca olmadığına, çalışmanın süresi 6 ayı geçerse 6 aylık bildirimlerinin yapılmasına, çalışma tamamlandıktan sonra sonucunun tarafımıza en geç üç(3) ay içerisinde bildirilmesine 25.10.2018 tarihli Etik kurulumuzda oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize arz/rica ederim.

Prof.Dr.Ramis ÇOLAK
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Hatıra ÜSTÜNDAĞ

Doğum Yeri: ERZURUM

Doğum Tarihi:01.11.1992

Medeni Hali: Bekar

Bildiği Yabancı Diller: İNGİLİZCE

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl):

Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Beden Eğitimi Öğretmenliği Lisans Programı
(Atatürk Üniversitesi, 2011-2015)

Sosyoloji Bölümü Lisans Programı (İstanbul Üniversitesi, 2013-)

Dış Ticaret Önlisans Programı (Atatürk Üniversitesi, 2018-)

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı
(Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2017-)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl:

UDHB İzmir Liman Başkanlığı - Memur

UDBH Samsun Bölge Müdürlüğü – Memur

MEB Samsun/Tekkeköy- Aşağıçinik Ortaokulu Beden Eğitimi Öğretmenliği

MEB Samsun/Kavak- Kavak Anadolu Lisesi Beden Eğitimi Öğretmeni

E-posta:hatiraustundag@hotmail.com